

Torsdagen den 27 oktober
Kl. 14.30

*Anmälan om
kompletteringsval till
utskott*

*Meddelande om en
särskild försvarsdebatt*

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Förste vice talmannen meddelade att den socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkomna vakanser i vissa utskott anmält Kaj Larsson som suppleant i konstitutionsutskottet efter Hans Rosengren, Sven-Åke Nygårds som suppleant i lagutskottet efter Bengt Silfverstrand och Sten-Ove Sundström som suppleant i bostadsutskottet efter Axel Andersson.

Förste vice talmannen förklarade valda till

suppleant i konstitutionsutskottet

Kaj Larsson (s)

suppleant i lagutskottet

Sven-Åke Nygårds (s)

suppleant i bostadsutskottet

Sten-Ove Sundström (s)

3 § Meddelande om en särskild försvarsdebatt

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

På begäran av moderata samlingspartiet har talmannen, efter samråd med försvarsministern och de av partigrupperna utsedda ledamöterna av talmanskonferensen, beslutat att anordna en särskild försvarsdebatt vid början av det arbetsplenum som har utsatts till onsdagen den 9 november kl. 09.00.

Ärendehanläggningen börjar så snart som försvarsdebatten är avslutad, cirka kl. 11.30. Den särskilda försvarsdebatten medför att arbetsplenum – i motsats till vad som aviserats i Riksdagsveckan – troligen kommer att avslutas först någon gång på kvällen.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om riksdagens
frågestunder*

4 § Föredrogs och hänvisades
Proposition
1988/89:46 till skatteutskottet
Skrivelse
1988/89:20 till näringsutskottet

5 § Föredrogs och hänvisades
Redogörelse
1988/89:3 till finansutskottet

6 § Svar på fråga 1988/89:104 om riksdagens frågestunder

Anf. 2 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Fru talman! Birger Schlaug har frågat mig om jag är beredd att medverka till att statsråden engagerar sig mer i frågedebatterna.

I frågan påstås att statsråden inte respekterar frågestunden, att de är ohövliga och att demokratin kränks.

Jag vänder mig med kraft mot påståenden av den här karaktären. De är enligt min mening felaktiga. Eventuella åtgärder för att göra frågestunderna mer intressanta och givande bör därför ha en annan utgångspunkt.

Riksmötet 1987/88 behandlade frågan om formerna för frågor och interpellationer till statsråd. Konstitutionsutskottet konstaterade då att utfallet av det försök med nya debattformer som pågått under valperioden 1985–1988 i huvudsak har varit positivt. Av den anledningen kommer också försöket med kammarens nya arbetsformer att fortsätta under innevarande riksmöte.

Antalet frågor och interpellationer uppgick under föregående riksmöte till 535 resp. 260. Den nya ordningen för frågeinstitutet har inneburit en mycket stor arbetsinsats från regeringskansliets sida. Handläggningstiden för varje frågesvar har kortats i syfte att öka aktualiteten och därmed stärka riksdagens ställning i den politiska debatten.

Syftet med frågeinstitutet är att enskilda riksdagsledamöter kan ställa frågor till regeringen och få dem besvarade om möjligt inom blott några dagar. Trots detta kan det ifrågasättas om frågeinstitutet tillräckligt fyller sin avsedda funktion. Då jag tror att den väckta frågan har något vidare aspekter än Birger Schlaug tar som utgångspunkt, finner jag skäl att utformningen av frågestunderna diskuteras vidare i lämpliga fora.

Anf. 3 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag får tacka statsministern för svaret. Det skall man ju göra. Det var ett intressant svar så till vida att också statsministern tycker att vi skall diskutera vidare om arbetsformerna. Det är bra.

Frågestunden infördes för att vi skulle få mer intresseväckande, livfulla och livaktiga debatter. Sedan kom Roine Carlsson.

Jag tror att frågestunden är viktig för att göra riksdagsdebatten mer levande. Det är lätt att begravas i riksdagsarbetet som det ser ut i dag, med

utskottens fenomenala och sofistikerade motionslaktande och debatter som få ids lyssna på, eftersom personkulten fokuserar allt kring partiledarfigurerna. Ibland läggs interpellationsdebatter också på tider när det pågår annat i huset.

Jag tror att arbetsformerna i riksdagen måste ses över. En debatt utanför Domus i Vingåker, en liten kommun, väcker ofta mer uppmärksamhet än en debatt i riksdagen. Här har vi ett gemensamt ansvar, alla vi som sitter här: att förändra, förnya och förkasta sådant som är förlegat. Det räcker inte att vi har fått igenom ett kofttillstånd här i riksdagen, utan vi måste förändra och förnya så att riksdagen blir mer levande.

Jag har sett på hur statsråden har skött detta med frågestunderna. Jag kan nämna tre statsråd som exempel: Roine Carlsson har fått åtta frågor. Han har läst upp åtta tjänstemannasvar och sedan vägrat debattera och dödat debatten direkt. Sven Hulterström har fått nio frågor, läst upp sex tjänstemannasvar och tre gånger tagit en replik och sedan dödat debatten. Kjell-Olof Feldt har fått nio frågor, läst upp fem tjänstemannasvar och sedan snabbt dödat debatten. Har statsministern några synpunkter på detta? Har statsministern någon åtgärdsplan för att få fart på statsråden, eller skall förmusslingen fortsätta? Finns det någon tidplan för statsministerns åtgärds-paket?

Anf. 4 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Fru talman! Jag noterar att Birger Schlaug slog fast att vi har ett gemensamt ansvar. Det tycker jag var en bättre utgångspunkt än den som Birger Schlaug hade i frågan till mig.

Den grundläggande frågan i detta sammanhang är naturligtvis vilket syfte frågeinstitutet skall uppfylla. Skall frågestunderna i första hand utnyttjas till att riksdagsledamöterna skall kunna få snabba svar på konkreta frågor, eller skall de, som Birger Schlaug är ute efter, mer allmänt syfta till en debatt i kammaren? Här finns en motsatsställning. Väljer riksdagen att understryka det förstnämnda kan man besvara fler frågor, kanske också med kort varsel. Väljer riksdagen däremot det andra alternativet, att öka utrymmet för debatt i samband med frågestunderna, finns utrymme för färre frågor. Låt oss utgå från dagens frågestund där vi har 30 frågor. Om vi har tio minuter sammantaget per fråga, måste vi avsätta fem timmar för denna frågestund. Jag tror, uppriktigt sagt, inte att vi skulle få ett större intresse om vi genom fler repliker förlängde frågestunden, utan jag tror att det i så fall behövs mycket mer radikala åtgärder. Jag skulle inte vara främmande för att diskutera en förändring i riktning mot den modell man har i det engelska parlamentet, där man har en oerhört intensiv debatt, men naturligtvis med färre frågor. Man får bestämma sig för om man vill utnyttja frågeinstitutet till att ställa ett stort antal frågor till regeringen och få svar på dem. Då får man ha ungefär det nuvarande systemet. Vill man ha debatt, måste man ompröva antalet frågor och lägga tyngdpunkten på debatten. Jag skulle inte vilja avvisa det andra alternativet.

Anf. 5 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Vi fick höra att det ställdes 535 frågor förra året. Men var det egentligen 535 svar? Det är tvivelaktigt om frågorna besvarades. Vi har sett lysande exempel vid de enkla frågestunder som har varit hittills, att det inte har varit svar på frågorna.

Statsministern talar om radikala åtgärder. En radikal åtgärd vore kanske att ta vissa statsråd i örat.

I slutet av den allmänpolitiska debatten hölls ett anförande som egentligen var en politisk bomb i denna sal. Det var Elisabet Franzén som gjorde ett debattinlägg om makten och de stolta orden i regeringsformen: "Den offentliga makten utövas under lagarna."

Med iskall klarhet kläddes makten av, och de stolta orden i regeringsformen föll platt till marken. Anklagelsen var både djup och förtvivlad, och mycket berättigad, men ingen tycks ha uppfattat vad Elisabet Franzén sade om den allmänpolitiska debatten. Om hon hade sagt detta på torget i Vingåker hade det blivit en reaktion, men här i riksdagen blev det inte det.

Vi måste alltså se över riksdagsarbetet. Och jag tycker att de öppningar som Ingvar Carlsson har gett bådär gott. Men, som sagt, minska personkulten och ta statsråden i örat redan nu.

Anf. 6 Statsminister INGVAR CARLSSON:

Fru talman! För det första tror jag faktiskt att det inte är tjänstemannasvar som statsråden avlämnar. Svaren är delade till hela regeringen, och statsråden svarar i regeringens namn.

För det andra tror jag att statsråden lämnar svar på frågorna. Men jag har också noterat att det ibland ställs nya frågor under debattstundens gång, vilket egentligen inte är avsikten.

För min del kommer jag nog att låta statsråden själva avgöra om de skall gå upp i replik i debatterna eller inte. Birger Schlaug säger: Ta statsråden i örat. Jag vet inte hur det går till i miljöpartiet, men det socialdemokratiska partiet är ett parti med ett betydande demokratiskt inslag där man har förtroende för varandra, och jag kommer att låta statsråden använda sitt omdöme när det gäller att delta i debatterna i kammaren. Jag tror att det ger det bästa resultatet.

Jag vill emellertid understryka att jag är öppen för en diskussion om hur vi skall ha det i framtiden. Jag tror att det vore bra om man, framför allt i riksdagen, tog upp den debatten. Från regeringskansliets sida skall vi gärna medverka om så önskas.

Anf. 7 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Dåliga svar väcker ofta nya frågor. Därför ställs det ofta nya frågor i replikrundorna.

Jag vill också upplysa statsministern om att vi i miljöpartiet inte behöver någon som tar oss i örat, eftersom miljöpartisterna sköter sig ganska bra.

Jag vill emellertid upprepa exemplet med försvarsminister Roine Carlsson. Han fick åtta frågor och lämnade åtta tjänstemannasvar, men gick inte upp i någon replik, trots att ytterligare frågor hängde med. Det är litet dåligt.

Men det är bra att statsministern och regeringen är villiga att se över detta, det är positivt.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

Om stöd åt frigörelseprocessen i Estland

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1988/89:57 om stöd åt frigörelseprocessen i Estland

Anf. 8 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Efter statsministerns senaste replik är det med mindre bävan jag kliver upp i den här talarstolen och svarar på frågor.

Anna Horn af Rantzien har frågat mig i vilken utsträckning regeringen vill och kan stödja Estlands folk i dess frigörelseprocess. Framst tänker frågeställaren på förslagen om ökad ekonomisk självbestämmanderätt.

Utvecklingen i Baltikum har under den senaste tiden accelererat på ett sätt som få av oss hade kunnat förutse. När jag senast berörde de baltiska republikerna i ett interpellationssvar i maj i år, kunde jag notera tecken på att den allt öppnare samhällsdebatten också skulle kunna leda till konkreta resultat. Men att klimatet skulle bli så förändrat, det hade jag inte föreställt mig. På en rad områden diskuterar nu våra grannfolk på andra sidan Östersjön hur de vill forma sin framtid. Det är naturligtvis med stor tillfredsställelse vi svenskar följer denna utveckling, och det är vårt hopp att den skall kunna fortgå i linje med de baltiska folkens vilja.

Ett av de många förslag som förts fram gäller ett ökat självbestämmande för Estland att forma sin egen ekonomi och sitt eget näringsliv. Man vill dessutom i hög grad själv utforma och styra social-, utbildnings- och kulturpolitik samt stärka det lokala självstyret för motsvarigheterna till våra kommuner. Bakom detta ligger en önskan om en starkare anpassning till Estlands egna behov och förutsättningar.

I våras förklarade jag regeringens strävan att utöka och intensifiera Sveriges kontakter med de baltiska folken inom alla områden där så är möjligt. Ett viktigt sådant är det kulturella, där vi har särskilda traditioner att vårda. Ett annat viktigt område är det ekonomiska, där svenska företag visat stort intresse att utvidga handeln och samarbetet. Från estnisk sida har man också uttryckt önskemål om att dra nytta av svenska kunskaper och insikter i ekonomi och utrikeshandel. Andra områden där vi kan fördjupa samarbetet är miljövård, socialpolitik och lokal förvaltning.

Det är därför glädjande att se att nya kontakter inom en del av dessa områden redan har etablerats mellan Sverige och Estland.

Att öka kontakterna med Estland och de andra baltiska republikerna är inte bara en angelägenhet för regeringen utan också för direkt berörda institutioner, organisationer och företag.

Anf. 9 ANNA HORN AF RANTZIEN (mp):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret, som jag tycker var ganska omfattande. Jag hoppas att vi – på alla de områden som utrikesministern räknade upp där vi skall hjälpa Estland och så småningom även de andra baltiska republikerna som har påbörjat en härlig utveckling, om jag får

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om hemtagningen av
sovjetiska trupper i
Afghanistan*

uttrycka mig på det sättet – skall kunna uppnå konkreta resultat med vår hjälp. Jag hoppas också att vi via FN skall kunna påverka den utveckling som har påbörjats.

Jag tror att jag nöjer mig med detta, eftersom jag är nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:59 om hemtagningen av sovjetiska trupper i Afghanistan

Anf. 10 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Om herr Schlaug hade varit kvar i kammaren hade han förstått hur svårt det ibland är att begära replik.

Karin Ahrland har ställt frågan om regeringen är beredd att inom FN eller i andra sammanhang aktivt verka för att Sovjet snarast fortsätter hemtagningen av ockupationstrupperna.

Enligt Genèveöverenskommelsen skall Sovjetunionen dra tillbaka samtliga trupper från Afghanistan senast den 15 februari 1989. Hälften av trupperna skulle i en första etapp ha lämnat landet den 15 augusti.

Alla tillgängliga uppgifter tyder på att Sovjetunionen uppfyllt sistnämnda del av sitt åtagande.

Takten i fråga om tillbakadragandet av återstoden av de sovjetiska trupperna är inte reglerad på annat sätt än att den 15 februari 1989 utgör slutdatum enligt Genèveöverenskommelsen.

Något uttalande av Sovjetunionens utrikesminister om att det sovjetiska tillbakadragandet upphört är inte bekant för regeringen. Karin Ahrland har möjligen fäst sig vid pressuppgifter (Svenska Dagbladet den 29 september) enligt vilka utrikesminister Sjevardnadze sagt att den andra etappen av tillbakadragandet ännu inte inletts och att man beträffande denna fick vänta och se med hänsyn till de brott som enligt sovjetisk uppfattning begås mot Genèveöverenskommelsen. Vid ungefär samma tidpunkt gjorde Sjevardnadze emellertid även ett annat uttalande i vilket han försäkrade att Sovjetunionen var beredd att uppfylla sina åtaganden.

Regeringen har i dag ingen information som tyder på att det sovjetiska trupptillbakadragandet upphört, och vi i regeringen utgår för vår del ifrån att Sovjetunionen drar tillbaka sina trupper från Afghanistan senast den 15 februari 1989. Enligt regeringens uppfattning har Sovjetunionen allt att vinna på att dra tillbaka trupperna inom avtalad tid.

Efterlevnaden av Genèveöverenskommelsen övervakas som bekant av FN genom dess observatörsstyrka i Afghanistan och Pakistan, i vilken för övrigt bl.a. svenska officerare ingår.

Anf. 11 KARIN AHLAND (fp):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för ett svar om vilket jag inte kan anse annat än att det var artigt och långt ifrån ohövligt, som herr Schlaug sade. Däremot kan man kanske inte säga att det var ett snabbt svar på konkreta frågor, som statsministern nyss var inne på. Det är nämligen så, fru

talman, att jag ställde frågan för nästan en månad sedan med anledning av att det förekom olika uppgifter, och inte bara i svenska tidningar, om att Sovjet nu hade börjat tänka om och stoppat uttåget ur Afghanistan.

Jag har under de år som kriget pågått i Afghanistan lärt mig att det är bättre att stämma i bäcken än i ån. Det var därför jag lämnade in frågan. Nu har jag och utrikesministern ungefär samma uppgifter, och jag kan inte tänka mig annat än att återtåget kommer att fortsätta. Men jag har lärt mig att det är viktigt att ständigt vara vaksam när det gäller Sovjets ockupation av Afghanistan.

Utrikesministern säger i sitt svar: "Enligt regeringens uppfattning har Sovjetunionen allt att vinna på att dra tillbaka trupperna inom avtalad tid." Det råder ingen oenighet mellan utrikesministern och mig om den saken. Jag skulle faktiskt vilja tillägga att de som framför allt har något att vinna är de som vunnit kriget, nämligen den afghanska befolkningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1988/89:111 om stöd åt tibetanerna

Anf. 12 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Min statistik hos herr Schlaug försämras för varje ny fråga, eftersom frågeställaren instämmer i mina svar. Jag ber att få påpeka detta.

Fru talman! Ragnild Pohanka har ställt en fråga som mynnar ut i följande.

Vill utrikesministern medverka till ett uttalande som stöder tibetanerna?

Tibet åtnjuter viss självstyrelse som s.k. autonom region inom Kina.

Tibetanerna önskar i förhandlingarna med den kinesiska regeringen uppnå ett större mått av självstyre än det de nu har.

Sveriges traditionella engagemang i frågor om mänskliga rättigheter är välkänt. Detta gäller naturligtvis även Tibet, inte minst mot bakgrund av rapporter om oroligheter i Lhasa. Vi har noterat den kinesiska regeringens uttalande vilja att korrigera följderna av den politik som fördes under 60- och 70-talen. Det är självfallet vår förhoppning att mänskliga och kulturella värden i Tibet skall respekteras.

Då Ragnild Pohanka, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav förste vice talmannen att Anna Horn af Rantzien i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 13 ANNA HORN AF RANTZIEN (mp):

Fru talman! Jag skall be att få tacka för svaret. Jag skulle gärna vilja ha litet mera definierad information på flera punkter där Tibet genom Dalai lama framställt krav. Man begär att Kina skall överge sin befolkningsinfiltration i Tibet, något som verkligen hotar hela det tibetanska folkets existens. Vidare begär man att tibetanerna skall ha fundamentala mänskliga rättigheter och demokratisk frihet. Sedan kommer vi till den allvarliga punkten: att återställa och skydda Tibets miljö och medverka till ett förbud mot att man i Tibet dumpar kärnkraftsavfall.

Dessa är de viktigaste punkterna, och jag skulle gärna vilja ha ett besked där från utrikesministern.

Om det år 1952 försvunna spaningsflygplanet

Anf. 14 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Det är alldeles självklart – och det har jag redan gett uttryck för – att vi skall stödja Tibets strävanden att bevara kultur, religion och språk samt skydda miljön. Där har Tibet självfallet vårt stöd.

Vad sedan gäller förändrade rättsliga relationer mellan Tibet och Kina är det inte min sak som svensk utrikesminister att ge anvisningar. Det skulle uppfattas som ett försök att lägga sig i interna angelägenheter på ett sätt som vi inte kan göra på detta område. En annan sak är min personliga uppfattning, men den skall jag inte ge uttryck för här.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:112 om det år 1952 försvunna spaningsflygplanet

Anf. 15 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Åke Gustavsson har frågat mig vilka åtgärder jag vidtar till följd av att nya uppgifter om den år 1952 försvunna svenska DC 3-an på senare tid förekommit i massmedier.

Samma dag som tidningen Östra Småland publicerat dessa uppgifter (den 17 oktober) gav UD i uppdrag åt ambassaden i Moskva och generalkonsulatet i Leningrad att hos de sovjetiska myndigheterna få fram ytterligare uppgifter.

Från de sovjetiska myndigheterna har vi hittills erfarit följande: ögonvittnen har för några kadetter vid en flygskola vid Kis-sjön i Riga uppgivit att det i slutet av 1940-talet inträffade ett flygplanshaveri i sjön. Vittnena uppger att det var ett tvåmotorigt sjöflygplan av amerikansk tillverkning med påskriften "Catalina". Ytterligare ett vittne sägs kunna vitsorda dessa uppgifter, men vill datera händelsen till någon gång under tiden 1951–1954.

Till följd av dessa utsagor, som också återgavs i sovjetisk press i somras, började kadetterna dyka efter vraket. Bl.a. på grund av besvärliga vatten- och bottenförhållanden försökte de att med metalldetektorer lokalisera vraket. Utrustningen hade dock alltför dålig kapacitet, och något resultat uppnåddes inte. Något flygplansvrak har således ännu inte påträffats. Det är emellertid sannolikt att det finns vrak i sjön. Det finns nämligen uppgifter om att två sovjetiska sjöflygplan störtade i sjön i juni 1941 under evakuering av ett sovjetiskt regemente från Liepaja.

Den saknade svenska DC 3-an var inget sjöflygplan. Det svenska Catalinaplan som deltog i efterforskningarna efter DC 3-an och som sköts ned av sovjetiskt jaktflyg den 16 juni 1952 nödlandade på internationellt vatten nordväst om Dagö och sjönk därefter.

Från svensk sida har vi framhållit för de sovjetiska myndigheterna att det, inte minst med hänsyn till humanitära aspekter, är mycket angeläget att söka klarlägga om de nu publicerade uppgifterna kan hänföras till något svenskt flygplan.

Anf. 16 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret och konstaterar att UD ju agerat med föredömligt högt tempo i denna fråga. Jag vill trots detta göra några kommentarer.

Det inträffade visar att det finns anledning att ifrågasätta vad man ofta tidigare trott, att DC 3-an störtade över Östersjön. Den kan alltså ha tvingats in över sovjetiskt område för att sedan gå ett okänt öde till mötes. Just nu är det läge att hos sovjetiska myndigheter begära efterforskningar av vad som har hänt. Det finns ju i Sovjetunionen en öppenhet i dag som vi sett prov på i större politiska sammanhang. Det är nu så pass länge sedan detta hände, under Stalinåren, att det knappast kan finnas några bindningar eller någon prestige från någons sida när det gäller att agera i denna fråga. Staten har som arbetsgivare speciellt ansvar för att ta upp och aktualisera frågan, även om det självfallet ytterst, som också framhålls, är en humanitär fråga.

Det handlar om åtta svenskar vars öde vi inte vet någonting om och som faktiskt fortfarande kan vara i livet.

Jag tycker det är bra med de omfattande aktioner som har genomförts för att efterforska ödet för en annan svensk, Raoul Wallenberg. Jag menar att samma omfattande arbete nu måste sättas i gång för de åtta försvunna svenska flygarna.

Anf. 17 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag delar Åke Gustavssons uppfattning att det nu är läge att försöka – så långt det går – få klarhet i vad som hände den svenska DC 3-an. Det har nu gått 25 år sedan händelsen inträffade, och det finns ingen som helst anledning att tro att de sovjetiska myndigheterna skulle ha någon vilja att dölja sanningen, om nu sanningen går att finna.

Vi är alltså beredda att fortsätta resonemangen med Sovjetunionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/89:139 om den kurdiska befolkningen i Irak

Anf. 18 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Lola Björkquist har, med särskild hänsyn till utvecklingen i Irak, frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av det kurdiska folkets utsatta situation.

Regeringen har vid flera tillfällen gjort klart att den ser med oro på de återkommande uppgifterna om diskriminering och övergrepp mot kurder. Sverige lägger stor vikt vid skyddet av de mänskliga rättigheterna. Vi vänder oss mot varje form av förföljelse av människor på grund av deras etniska tillhörighet eller deras politiska eller religiösa övertygelse.

Det är viktigt att sådana förhållanden skapas i de länder där kurderna bor att dessa, liksom också andra folkgrupper, kan leva i fred, få del av den ekonomiska utvecklingen och bibehålla sina kulturella särdrag.

Kriget mellan Iran och Irak har fört med sig oerhörda mänskliga lidanden, inte minst bland kurderna. Giftgasanfallet mot den oskyddade civilbefolk-

ningen i Halabja den 16 mars i år väckte omvärldens avsky. Den svenska regeringen fördömde klart och entydigt detta brott mot folkrätten. Ett särskilt anförande i frågan hölls av Sverige inför nedrustningskonferensen i Genève den 29 mars i år.

Det var vår förhoppning att vapenvilan i kriget mellan Iran och Irak skulle leda till en förbättring av livsvillkoren för befolkningen i de båda länderna. Det var därför med djup bestörtning som vi tog del av uppgifterna om irakiska militära aktioner mot den egna kurdiska befolkningen. Jag gav själv uttryck för detta i mitt tal den 27 september i FN:s generalförsamling. Där framhöll jag också att det faktum att Iran och Irak sinsemellan har lagt ner vapnen inte får utnyttjas till förföljelse av den kurdiska minoriteten.

Starka och ytterst oroväckande indikationer har förekommit om att kemiska stridsmedel härvid åter har kommit till användning mot civilbefolkningen. Emellertid har vi hittills inte fått några klara bevis om att kemiska vapen verkligen åter har använts mot kurderna i Irak.

Regeringen har därför tillsammans med de andra nordiska länderna riktat en uppmaning till FN:s generalsekreterare att utreda om dessa uppgifter är riktiga. Från svensk sida erbjöd vi oss att liksom tidigare ställa svensk expertis till förfogande för ändamålet. Vi beklagar att någon utredning inte kunnat göras, på grund av Iraks ovilja att bereda en expertkommission tillträde till området.

Kemisk krigföring är ett brott mot folkrätten och måste fördömas. Förhandlingarna om en global konvention om förbud mot kemiska vapen måste snarast slutföras. Sverige deltar mycket aktivt i förhandlingsarbetet i nedrustningskonferensen för att få till stånd en sådan konvention.

Väldshandlingarna mot kurderna har också skapat ett nytt och akut flyktingproblem. Det är viktigt att det internationella samfundet tar sitt ansvar för att förbättra situationen för de tiotusentals irakiska kurder som nu befinner sig i östra Turkiet. Den svenska regeringen har denna vecka lämnat ett erbjudande att i samarbete med FN:s flyktingkommissarie ge ett antal av dessa flyktingar fristad i Sverige.

Genom flyktingkommissarien och Internationella rödakorskommittén lämnar Sverige också bidrag för humanitär verksamhet som kommer kurderna till del. Således har Sverige nyligen bl.a. lämnat ett särskilt bidrag till flyktingkommissarien för verksamhet bland kurdiska flyktingar. Regeringen har också uppmanat FN:s flyktingkommissarie att bistå de tusentals kurder som flytt till Turkiet.

Anf. 19 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Jag får tacka utrikesministern för svaret, men jag tycker nog att det är mycket hovsamt hållet.

Vi har nere i Linköping haft kontakter med kurder sedan händelsen i staden Halabja inträffade. De är av den bestämda uppfattningen att vi här i Sverige agerar alldeles för tyst i den här frågan. Jag är därför litet besviken över att Sten Andersson inte hade litet mer att komma med i dag.

Regeringen har vid flera tillfällen, säger man, gjort klart att man ser med oro på frågan om kurderna. Tydligen har detta inte nått oss lekmän tillräckligt, för vi har inte uppmärksammat det. De som över huvud taget har

engagerat sig i frågan så att det har märkts är några enstaka personer som har skrivit i massmedia.

Våra kamrater kurderna i Linköping blev oroade när vapenvilan trädde i kraft. De hade långt tidigare sagt att den skulle komma att innebära svårigheter för dem, eftersom den irakiska regimen genom den får chans att använda resurser till att förgöra det kurdiska folket.

Det är tal om ett folk mord – allt fler inser det nu. Därför är det viktigt att vi stöttar inte minst generalsekreteraren i Röda korset, Anders Wijkman, när han väddar till regeringen att ta itu kraftfullt med frågan.

Det är egentligen två saker som vi måste reagera mot. Den ena är självfallet att man använder giftgas – det är ju förbjudet sedan 1925. Den andra är att den grupp med representanter från 40 länder som sedan 1972 arbetar med sådana frågor inte har kommit särskilt långt med frågan.

Jag får återkomma senare.

Anf. 20 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de debattregler som gäller för fråga.

Anf. 21 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag vill gärna kommentera det Lola Björkquist nu sade om att hon kände besvikelse över att det var – jag kommer inte ihåg det exakta ordvalet – alltför låg profil på det Sverige har gjort.

Sverige har gjort allt vad Sverige kan göra i ett sådant här sammanhang. Samma dag som giftgasanfallet kom protesterade vi. Vi har tagit upp det strax efteråt i Genève och fördömt det. Vi har tagit upp det i FN. Vi har krävt att det internationella samfundet skall reagera. Vi har tillsammans med de nordiska länderna krävt att FN skall ta upp frågan.

Orsaken, säger Lola Björkquist, är att man inte har uppmärksammat vad vi har gjort. Men det kan vi inte ta ansvaret för. Vi har skickat pressmeddelanden, och vi har på allt sätt försökt fästa massmedias uppmärksamhet på detta. Det har då tydligen inte lyckats i sådan utsträckning att ens de mest intresserade har uppmärksammat detta, och det beklagar jag. Ofta är det i sådana här sammanhang massmedias agerande som ger effekt, eftersom det når ut till folk. Men regeringen har gjort vad på regeringen ankommer, och det tänker vi fortsätta att göra.

Anf. 22 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Då får jag fråga utrikesministern: Har Sten Andersson själv tagit kontakt med den irakiska regeringen eller på annat sätt fördömt just den irakiska regeringen, som använder de här kemiska stridsmedlen?

Anf. 23 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag har haft resonemang med företrädare för den irakiska regeringen; vi har direkt vänt oss till den och delgivit den våra synpunkter. Och jag har med representanter både för kurderna och för Irak talat om var Sverige står i den här frågan. För dem som är direkt berörda är alltså det jag har sagt i dag ingen nyhet. Vi har agerat så som Sverige skall agera i ett sådant här sammanhang.

Anf. 24 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Då vill jag fråga: Vilka åtgärder skall Sten Andersson vidta nu för att den allmänna opinionen skall få klart för sig att Sverige på ett mycket kraftfullt sätt har reagerat i den här frågan? Vi i Linköping kommer att följa den mycket uppmärksamt, och förmodligen kommer vi också här i riksdagen att bilda en grupp som skall följa frågan ytterst noggrant.

Anf. 25 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! En vädjan, Lola Björkquist, till er som i Linköping och på andra håll är så engagerade i den här frågan: Hjälp oss då att tala om vad regeringen verkligen gör, i stället för att beskylla oss för att ingenting göra!

Nu vet ju Lola Björkquist och de som arbetar för den här saken i Linköping hur det förhåller sig. Då bör vi rimligtvis få hjälp i vår strävan att upplysa svenska folket om vad som verkligen görs.

Anf. 26 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Kommer Sten Andersson att själv ta kontakt med den irakiska regeringen och säga klart och tydligt att Sverige inte tolererar det här?

Anf. 27 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Det här förbättrar ju åtskilligt min statistik hos herr Schlaug – jag måste ligga på topp nu snart.

Jag vill gärna upprepa: Vi har redan varit i kontakt med den irakiska regeringen. Sannolikt får vi många andra tillfällen att tala med den irakiska regeringen. Vi kommer inte att ändra vår uppfattning. Vi kommer att framföra den syn vi har på den här frågan vid alla de tillfällen vi får att göra det.

Anf. 28 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Vi skall återkomma både från Linköping och, tror jag, här från riksdagen med frågor, om situationen för kurderna inte förändras.

Anf. 29 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Fortfarande för att förbättra statistiken:

Det är bra att ni håller ögonen på oss – det är utmärkt. Och kan ni engagera fler människor för detta så är det också utmärkt. Men även om ni inte kommer med några frågor i riksdagen, tänker vi fullfölja det vi redan har påbörjat.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1988/89:99 om ökad uppmärksamhet på vissa sjukdomsgrupper

Anf. 30 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Margareta Persson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att läkarna blir mer uppmärksammade på sjukdomsgrupper, t.ex. primär

fibromyalgi, för att uppmärksamma patienternas lidande och få dem att bli tagna på allvar.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen skall vården och behandlingen så långt det är möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. I läkarnas grundutbildning uppmärksammas numera vikten av att lyssna på patienten och framhävs respekten för den enskilde på ett helt annat sätt än tidigare.

En patients berättelse om sina besvär skall således alltid tas emot med respekt och medkänsla. Enligt den allmänna läkarinstruktionen skall läkaren meddela de råd och föreskriva den behandling som står i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Det åligger socialstyrelsen att följa den vetenskapliga utvecklingen och – när den finner att särskild information behövs – gå ut med information eller underlag för vårdprogram. Mot denna bakgrund finner jag inte skäl att ta några initiativ för att göra läkarna mer uppmärksamma på enskilda sjukdomsgrupper.

Anf. 31 MARGARETA PERSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Primär fibromyalgi hör till den s.k. mjukdelsreumatismen. Det är en stor sjukdomsgrupp, som orsakar många patienter lidande. De flesta är kvinnor i 25–50 års ålder, som har remitterats från läkare till läkare och fått olika behandlingar. Alltför ofta har de inte blivit tagna på allvar, och till slut har just det – att inte bli tagen på allvar – förorsakat det största psykiska lidandet.

Men att inte bli trodd, att inte bli tagen på allvar – det är ingenting specifikt för personer med primär fibromyalgi. Jag har mött många människor inom det förbund där jag är verksam, Neurologiskt handikappades riksförbund, som kan vittna om detta.

Ibland är det svårt för läkarna att fastställa diagnosen. Men när det gäller fibromyalgi går det. Det finns både obligatoriska och övriga symptom, och diagnosen anses säker om vissa av symptomen föreligger. Här handlar det alltså om att informera och fortbilda läkarna. Det är ytterst viktigt att det sker, eftersom så många kvinnor kan vittna om den förnedring och vanmakt de känner över att läkarna bara tror att de gnäller.

Statsrådet säger i svaret att lagen säger att läkarna skall lyssna. Hon säger också att socialstyrelsen skall gå ut med information när det behövs – alltså krävs inga initiativ. Men här har det ju inte fungerat, och därför frågar jag: Anser inte statsrådet att socialstyrelsen behöver aktiveras gentemot läkarna på den här punkten?

Anf. 32 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Den här sjukdomsgruppen är föremål för mycket stor uppmärksamhet i hela världen. Det hölls ett symposium på läkarstämman 1987 och det kommer en artikel i Läkartidningen kring detta ämne.

På Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg görs en studie om hur akupunktur påverkar fibromyalgi, och enligt denna pilotstudie verkar det finnas förutsättningar för goda resultat.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:123 om målsättningen för sänkt alkoholkonsumtion

Anf. 33 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Karin Israelsson har frågat mig från vilket år alkoholkonsumtionens utveckling skall beräknas när det gäller målet att uppnå en sänkning med 25 % fram till år 2000.

Sverige har år 1984, liksom 33 andra länder inom WHO:s Europaregion, anslutit sig till den av WHO utarbetade hälsopolitiska strategin för Europaregionen. Ett av de hälsopolitiska målen är att minska alkoholkonsumtionen med minst 25 % till år 2000. Basåret för WHO:s hälsopolitiska program är 1980.

I propositionen (1984/85:181) om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården, m.m., som behandlades av riksdagen under våren 1985, redogjordes för WHO:s hälsopolitiska strategi och dess mål bl.a. i frågan om alkoholkonsumtionen.

Med anledning av att WHO:s strategi antogs år 1984 har det i diskussionen varit vanligt att utgå från det året vid beräkningar av målets konsekvenser för Sveriges del. Även i den nämnda propositionen gjordes en siffermässig exemplifiering med utgångspunkt från år 1984.

En central utgångspunkt för WHO:s ambition i de här sammanhangen är att samla medlemsländerna kring gemensamma insatser för att nå viktiga hälsopolitiska mål. Det är viktigt att de länder som anslutit sig till målen har gemensamma definitioner och utgångspunkter. Detta är bl.a. en förutsättning för den löpande utvärderingen av måluppfyllelsen. Det vore olyckligt om Sverige som enskilt land avvek från vissa gemensamma utgångspunkter, t.ex. utgick från ett annat basår än övriga länder. Det officiella WHO-målet har – som jag redan påpekat – 1980 som basår.

Anf. 34 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Det är riktigt att riksdagen fattade det här beslutet 1985 och att vi då utgick ifrån att 1984 gällde som basår för beräkningen av hur mycket den framtida alkoholkonsumtionen skulle sänkas. Det förefaller då märkligt att man först nu från regeringens sida påpekar att 1980 är det basår som man skall utgå ifrån. Kan det möjligen bero på att man därigenom kan tillgodoräkna sig den sänkning av konsumtionen som skedde fram till 1984? Det har ju visat sig att alkoholkonsumtionen ökat under senare år, vilket gör att redovisningen blir alltför positiv, om man använder sig av konsumtionstalen mellan 1980 och 1984 i stället för att ha 1984 som basår.

Om man har 1980 som basår skulle det innebära att man år 2000 skulle acceptera en alkoholkonsumtion av 5 liter sprit per person och år. Om man har 1985 som basår är motsvarande tal 4,5 liter.

Om WHO är så heligt för oss i Sverige, bör man väl titta på hela det beslut som man fattade inom WHO eller det sekreteriat som behandlade dessa frågor. Enligt uppgift som jag har fått så fanns det ett förslag att de länder som hade en alkoholkonsumtion av 10 liter per invånare och år skulle ha som mål att minska konsumtionen med 20 % under perioden 1980–1990. I vårt fall gäller tidsperioden fram till år 2000. Jag anser att riksdagens beslut innebär – och den uppfattningen delas av nykterhetsrörelsen och socialstyrelsen – att det är från vilket man skall räkna konsumtionsminskningen bör vara 1984.

Jag vill påstå att det här visar att regeringen inte har varit så handlingskraftig när det gäller att uppfylla målet och att man därför med det här sättet att räkna vill visa att man vill nå målet men på ett falskt sätt.

Anf. 35 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Att utgå från 1980 som basår är inte ett uttryck för en sänkt alkoholpolitisk ambition. Jag tycker att jag i mitt svar klart och tydligt har förklarat varför basåret är 1980.

Det finns en jämförande studie genomförd av finländska alkoholforskare när det gäller alkoholkonsumtionens utveckling i de nordiska länderna. Man har gjort en analys mot bakgrund av WHO:s alkoholpolitiska mål, och man utgår i denna studie från 1980, som ju är basåret för WHO:s hälsopolitiska program. Det skulle alltså vara egendomligt om vi då använde 1984 som basår.

När det gäller att visa handlingskraft inför hur man skall hantera alkoholpolitiken är kanske inte valet av 1980 eller 1984 som basår tecknet på handlingskraft eller inte handlingskraft. Det är i stället arbetet med att komma till rätta med problemen och försöka få ned alkoholkonsumtionen. Jag tycker det är viktigare att ta itu med de oroande tendenser som finns när det gäller alkoholkonsumtionen bland ungdom. Där har vi presenterat ett program, som skall vara en aktion mot droger och som vänder sig till ungdomar. Det tycker jag visar på handlingskraft, fru talman.

Anf. 36 KARIN ISRAELSSON (c):

Fru talman! Det är bra med ett handlingsprogram när det gäller ungdomarnas situation. Det skulle ha kunnat komma betydligt tidigare, om man hade följt den statistik som visar att det finns tendenser till ökad alkoholkonsumtion bland ungdomsgrupperna. Men det handlar trots allt om en rätt stor del av konsumtionen, om den skall sänkas eller inte, beroende på vilket år man utgår ifrån. Ambitionen är att man skall nöja sig med en konsumtion av 5 liter, som också ger stora skador, i stället för vad vi inom nykterhetsrörelsen och även socialstyrelsen har räknat med. Det är skillnad i ambitionen att nå ett mål – det vill jag nog påstå.

Socialstyrelsen har inte förrän nu fått uppdrag att sätta i gång med ett handlingsprogram som skulle kunna verkställa beslutet. Frågan är varför just 1980 skall gälla, när inte 1990 gäller, ett år som också anges i WHO:s uttalande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 37 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Per Gahrton har frågat mig om jag anser att prissänkning som effekt av smyganslutning till EG är acceptabel.

Prisinstrumentet är en viktig del av den svenska alkoholpolitiken. Skatte-systemet på alkoholområdet är utformat så att det ger en i förhållande till alkoholstyrkan progressiv beskattning. En viktig princip är att alkoholpriserna skall följa prisutvecklingen i samhället och dessutom ytterligare höjas eller differentieras då det är alkoholpolitiskt motiverat. Riksdagens skatteutskott har uttalat (SkU 1987/88:22) att prisändringar av flera skäl bör göras relativt ofta. Riksdagens senaste beslut om förändringar av dryckesbeskattningen fattades i mars i år (SFS 1988:114).

Med anledning av regeringens proposition (1987/88:66) om Sverige och den västeuropeiska integrationen uttalade utrikes-, social- och skatteutskotten i våras att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska skattepolitiken på alkoholens och tobakens område inte bör försvagas genom ett samarbete med EG.

Fru talman! Jag kan helt ställa mig bakom detta uttalande. Den framtida alkoholpolitiken bör alltså även fortsättningsvis bedrivas i enlighet med grundtankarna i 1977 års alkoholpolitiska beslut.

Anf. 38 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret trots att det inte var något svar.

Bakgrunden till frågan är en artikel i Arbetet, socialdemokratisk, där reportern säger att en "konsekvens vid ett närmande till EG är drastiskt sänkta spritpriser, vilket gjort många nykterister till EG-motståndare". På detta svarar Lennart Pettersson: "Det är väl ett litet problem, eller inget problem alls." "Som skåning har man kanske en lite lättsinnigare syn på detta."

Lennart Pettersson är upplysningsvis inte medlem av Skånepartiet utan näringsutskottets nye ordförande, socialdemokrat. Men han har rätt på en punkt, nämligen faktabeskrivningen, att en harmonisering med EG leder till sänkta alkoholpriser.

TCO har genom sin ekonom Stig Tegle gjort en utredning som visar att spritpriserna kommer att sjunka med 52 %, vinpriserna med 44 % och starkölspriserna med 28 %, vilket beräknas leda till konsumtionsökning på 16 % för sprit, 22 % för vin och 14 % för öl. Hur tänker socialministern undvika detta? Hur skall det gå att undvika detta, om man fullföljer harmoniseringen enligt riksdagens principbeslut? Går det att undvika? Vad är det för metoder man skall använda? Skall man avstå från harmonisering, trots att riksdagen faktiskt avslog vissa motioner med förslag om att man uttryckligen skulle göra undantag för alkoholpolitiken? Skall man avstå från harmonisering, eller har man något trick för sig?

Vi hörde nyss hur man hänvisade till WHO. I bryggarnas tidning Bryggeritidningen finns en intervju med EG:s ordförande i alkoholkommit-
tén. Han avvisar WHO:s målsättning för alkoholpolitiken. Hur tänker

regeringen klara av detta mycket allvarliga problem, denna följd av smyganslutningen till EG? Jag tycker inte svaret var särskilt upplysande och ber om ytterligare svar.

Anf. 39 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Inledningsvis får jag höra att Per Gahrton tycker att han inte fick något svar alls. I slutet av sitt anförande sade han att svaret inte var tillräckligt upplysande. Jag vet inte vad definitionen på ett svar är enligt Per Gahrtons uppfattning.

Jag har försökt förklara vad som ligger bakom den svenska alkoholpolitiken. Några trick, Per Gahrton, skall vi inte ha för oss när vi bestämmer hur alkoholpolitiken i Sverige skall utformas. Hur den skall utformas har Sveriges riksdag lagt fast 1977. Det är så som jag har sagt i mitt svar, nämligen att det är 1977 års alkoholpolitiska beslut som ligger till grund för den svenska alkoholpolitiken. Ett av de viktiga instrumenten är prisinstrumentet, och det skall vi hålla fast vid till dess att denna riksdag beslutat något annat, vilket jag hoppas att den inte gör.

Anf. 40 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Socialministern förbigår ju problemet, nämligen att det finns ett principbeslut från riksdagen som hade socialdemokratiskt stöd som säger att EG-harmoniseringen skall omfatta allt utom utrikes- och säkerhetspolitiken. Den skall också omfatta punktskatter.

Alkoholpolitiken använder sig av skatteinstrumentet punktskatter som ett viktigt medel att nå målen. Det sägs klart ut från EG-håll och från de svenska debattörer som inser vad EG-anpassningen leder till att harmoniseringen kommer att förutsätta och kräva en drastisk sänkning av de svenska alkoholskatterna. Det är ju verkligheten. Därför måste jag fråga: Förnekar socialministern denna verklighetsbeskrivning? Vad är det för fel på verklighetsbeskrivningen att EG-anpassningen kräver radikalt sänkta punktskatter på alkohol?

Anf. 41 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Verkligheten när det gäller den här harmoniseringen finns beskriven i regeringens proposition och i de uttalanden som har gjorts av både utrikes-, social- och skatteutskotten. Jag har i mitt svar till Per Gahrton sagt "att de sociala och hälsomässiga strävanden som vägleder den svenska skattepolitiken på alkoholens och tobakens område inte bör försvagas genom ett samarbete med EG".

Anf. 42 PER GAHRTON (mp):

Fru talman! Det skall bli mycket spännande att höra om den svenska nykterhetsrörelsen, och för den delen även de många som inte är helnykterister men som jobbar med socialt arbete och vet vad alkoholpolitiken handlar om, tycker att det verkar tillförlitligt och betryggande att regeringen anser att skattepolitiken på det här området inte bör försvagas genom ett samarbete med EG.

Om det visar sig att EG för att godkänna harmoniseringen och acceptera

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om bidrag till kvicksil-
verförgiftade tand-
vårdspatienter*

den kräver anpassning även beträffande alkoholpolitiken, vad gör statsrådet Sigurdsen då? Kommer hon att protestera eller kommer hon att finna sig i att det blir på det sättet. Jag tror att det är väldigt många som är oroliga och som skulle vilja ha ett klart besked på den här punkten.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1988/89:147 om bidrag till kvicksilverförgiftade tandvårdspatienter

Anf. 43 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Gudrun Schyman har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att få en snabb lösning på ersättningsfrågan för kvicksilverförgiftade tandvårdspatienter.

Inledningsvis måste jag konstatera att, enligt socialstyrelsens allmänna råd från den 17 maj 1988 om utredning av patienter med symtom som antagits bero på kvicksilverexponering från amalgam samt om användning av amalgam, det ännu inte finns något vetenskapligt underlag som tyder på att kvicksilverexponering från dentalt amalgam orsakar förgiftningssymtom. Socialstyrelsens expertgrupp framhöll dock att amalgam är ett ur toxikologisk synvinkel olämpligt tandfyllningsmaterial och att utvecklingen av nya tandfyllningsmaterial bör stimuleras. I avvaktan på att sådana material finns tillgängliga som generell ersättning för amalgam kan dock amalgam fortfarande användas som tandersättningsmaterial.

I de allmänna råden från socialstyrelsen anges också att personer med symtom som antas bero på kvicksilverförgiftning från amalgam genom läkares försorg bör genomgå sådan medicinsk utredning som besvären kan motivera. Det anges också att diagnosen kronisk kvicksilverförgiftning bör grundas på positiva kriterier som karaktäristiska besvär, känd exponering och förhöjd kvicksilverkoncentration i blod/urin. I sådana fall rekommenderar riks försäkringsverket i sina allmänna råd om tandvårdsförsäkringen från den 1 juli 1988 att patienten får avgiftsfri tandvård vid utbyte av amalgamfyllningar mot annat material.

Sammanfattningsvis gäller således att bidrag i form av avgiftsfri tandvård i dag lämnas vid utbyte av amalgamfyllningar mot annat material vid diagnosen kronisk kvicksilverförgiftning. När det gäller patientens kostnader för den medicinska utredningen följer dessa de allmänna ersättningsregler som gäller för öppen läkarvård, dvs. patienten får betala 50 kr. om utredningen görs inom den offentliga vården.

Anf. 44 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Problemet med den här frågan är, som jag ser det, att ord står mot ord. Gertrud Sigurdsen säger att det inte finns något vetenskapligt underlag som tyder på att kvicksilverexponering från dentalt amalgam orsakar förgiftningssymtom. På den punkten står ord mot ord. Det finns en mängd patienter som är drabbade av detta och som är väldigt säkra på sin sak. Det finns också

experter som är säkra på att sambanden faktiskt finns. Det är det som gör den här frågan så komplicerad.

Ett annat faktum som gör saken komplicerad är att diagnosen är så svår att ställa. Den skall grundas på positiva kriterier så som karakteristiska besvär, känd exponering och förhöjda kvicksilverkoncentrationer i blod och urin, säger Gertrud Sigurdsen. Allt detta är mycket svårt att fastställa.

Faktum är att det just i denna fråga är angeläget att ha en omvänd bevisföring. Som läget är i dag är det patienterna som måste bevisa att sambanden föreligger. Vi vet att symtomen är diffusa och att de kan tyda på en väldig massa andra saker. De kan ha likheter med symtom på en mängd andra sjukdomar. Detta leder till att patienter många gånger slussas från den ena läkaren till den andra, från den ena provtagningen till den andra i flera år för att till slut hamna hos en psykiatriker, eftersom patienterna anses lida av depression eller något annat. Det krävs att diagnosen kronisk kvicksilverförgiftning skall kunna ställas trots vetskapen om att den diagnosen är hart när omöjlig att ställa på ett sådant vetenskapligt sätt som krävs.

Då undrar jag fortfarande: Är det inte dags att flytta över bevisbördan från patienterna till de ansvariga så att säga? De patienter som själva, kanske subjektivt, upplever att kvicksilverförgiftning är roten till deras onda bör behandlas som om det var så.

Anf. 45 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Jag kan hålla med om den inledande beskrivningen att ord står mot ord och att experter har olika uppfattningar. Detta är väl naturligt om man är osäker på något som inte är vetenskapligt prövat. Diagnosen är också svår att ställa.

Fru talman! Nu vill jag upplysa om att Gudrun Schyman har ställt frågan om ersättningsanspråken, och den frågan har jag svarat på. Jag har också sagt att för att ersättningen skall kunna erhållas bör patienten genomgå en medicinsk utredning där besvären kan motiveras, och detta står också i det allmänna råden. I övrigt vill jag hänvisa till de svar som jag har givit på den ställda frågan.

Anf. 46 GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Jag kan bara beklaga att det inte går att få en förändring i synsättet i vad gäller diagnostiseringen och var man lägger ansvaret i de här frågorna. Detta kräver kanske ännu mer opinionsbildning än hittills.

Från början skrattade man bara åt patienterna och sade att de bara var ute och svamlade och att det egentligen bara handlade om andra saker. Arbetet måste tydligen fortgå än längre, och man måste försöka få fram än mer bevis för sambanden. Detta är tråkigt, eftersom väldigt många människor drabbas mycket hårt i dessa sammanhang, men jag får väl återkomma, som det heter.

Överläggningen var härmed avslutad.

Om allmän hälsoundersökning med mammografi

Anf. 47 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat om regeringen avser att vidta några åtgärder beträffande allmän hälsoundersökning med mammografi mot bakgrund av de resultat som nyligen redovisats från Malmö.

Jag finner inte att de resultat som redovisats ger anledning till särskilda åtgärder från regeringen. Det ligger i socialstyrelsens roll som tillsynsmyndighet att bevaka att den medicinska verksamheten sker med beaktande av tillgänglig kunskap och erfarenhet. Socialstyrelsen följer noggrant utvecklingen och kommer att granska de resultat som presenterats av Malmöforskarna. För närvarande finns inte några planer på att vidta ändringar i rekommendationerna.

Med socialstyrelsens medicinska bedömningar som grund vill jag slutligen framhålla att jag är beredd att ställa upp i den kvinnliga kampen för rätten till mammografiundersökningar som kommit till uttryck i en artikel i en av dagens morgontidningar.

Anf. 48 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Eftersom det är första gången jag får ordet här i riksdagen, vill jag först säga att jag som läkare har att följa de etiska principer som stakades ut av Hippokrates 400 år f. Kr. De innebär att jag skall göra allt som står i min makt till gagn för de sjuka och söka avvärja allt som kan medföra att människor kommer till skada och drabbas av ohälsa. De principerna kommer att vägleda mig också här i riksdagen.

Sedan till hälsoundersökning med mammografi. Det har gått trögt med utbyggnaden. Två år efter socialstyrelsens allmänna råd har knappt hälften av landstingen infört eller planerat att införa hälsoundersökning med mammografi. Tveksamheten är säkerligen till stor del grundad på den debatt och det ifrågasättande som har förts fram av främst män om mammografins värde.

Nu har två svenska studier visat samma sak, nämligen att kvinnor efter menopaus gagnas av mammografi. Vad beträffar kvinnor före menopaus råder en viss osäkerhet om hur man skall tolka resultaten. Data är på väg som jag tror kommer att räta ut de frågetecknen, och jag är liksom socialministern övertygad om att socialstyrelsen har all kompetens att bedöma dessa data.

Men den pågående debatten inger oro. I dagens trängda ekonomiska läge i hälso- och sjukvården finns det risk för att kvinnors krav på resurser till sjukdomar som drabbar kvinnor får stå tillbaka. Därför är jag mycket glad för att socialministern vill ställa sig bakom denna kvinnokamp – tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Meddelande om svar på interpellationerna 1988/89:18 och 25

Anf. 49 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Med hänvisning till riksdagsordningen vill jag meddela att jag på grund av resor inte kan besvara interpellation 18 av Anna Wohlin-Andersson om fördelningen av medel för investeringar i länstrafikanläggningar och interpellation 25 av Karin Israelsson om föreskrifterna om användningen av dubbdäck inom den föreskrivna tiden. Jag har kommit överens med interpellanterna om att besvara dessa interpellationer den 18 november.

18 § Svar på fråga 1988/89:43 om politiska överläggningar i vissa överlevnadsfrågor

Anf. 50 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Kent Lundgren har frågat statsministern om det är möjligt att diskutera ett eventuellt stopp för det pågående motorvägsbygget mellan Stora Höga och Ljungskile.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Arbetsplanen för byggande av motorvägen prövades av regeringen den 3 september 1987. Regeringen, som delade länsstyrelsens och vägverkets bedömningar, fastställde planen. Någon omprövning av regeringens beslut är inte aktuell.

Anf. 51 KENT LUNDGREN (mp):

Fru talman! Det är riktigt som kommunikationsministern säger i svaret, att frågan ligger på kommunikationsministerns bord – om den enbart hade gällt motorvägen. Att jag ställde frågan till statsministern beror på att den handlar om överlevnadsfrågorna totalt sett, där motorvägen i Bohuslän bara är en ur miljösynpunkt förkastlig del. Jag vet alltså inte om kommunikationsministern egentligen kan fortsätta svara.

Min fråga gällde vilken tolkning som läggs in i folkviljans yttring i valet, om det är den tolkning jag gör i min fråga eller en annorlunda tolkning. Om det är min tolkning som gäller, vilka stora miljöförstörande undantag vill kommunikationsministern i så fall göra för att därefter eventuellt kunna diskutera förutsättningslöst om resten? Eller är det så att "förutsättningslöst" är ett tabubelagt ord i dagens parti- och blocklåsta politiska värld?

Anf. 52 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Tolkning av valresultat kan man naturligtvis ägna mycken tid åt att diskutera. Vad gäller just diskussionen om det pågående motorvägsbygget mellan Stora Höga och Ljungskile, så gick faktiskt socialdemokratin framåt i åtminstone en av de berörda kommunerna efter att både inför valet 1985 och inför valet 1988 ha framhållit detta bygge som mycket angeläget. Det är därför inte säkert att den tolkning som här nämndes är den rätta. Men jag tror inte att vi skall tillämpa tolkningar av valresultat på pågående byggnationer över huvud taget.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

Meddelande om interpellationssvar

Om politiska överläggningar i vissa överlevnadsfrågor

Anf. 53 KENT LUNDGREN (mp):

Fru talman! I så fall vill jag bara meddela att jag blir tvungen att återupprepa frågan till statsministern, fast med andra exempel, så att jag får svar på den.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1988/89:66 om ökad trafikflygarutbildning

Anf. 54 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Iris Mårtensson har frågat utbildningsministern om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att öka platsantalet till utbildningen av trafikflygare inom landet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Vid trafikflygarhögskolan utbildas för närvarande 90 elever per år. 60 svenska och 30 norska. Vid privata skolor utbildas dessutom ca 30 elever per år. Därutöver utbildar sig en del svenskar i egen eller i flygbolags regi vid skolor i utlandet, i första hand USA.

Även om det i dag råder en viss brist på piloter till följd av att efterfrågan är större än utbildningsvolymen, pekar prognoserna mot en mindre efterfrågan något år in på 90-talet.

Jag anser att staten har vidtagit de åtgärder som är rimliga genom nuvarande utbildning vid trafikflygarhögskolan och det särskilda statsbidraget till privatutbildning. Jag avser därför inte att nu vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 55 IRIS MÅRTENSSON (s):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga, som är föranledd av att en ung kille från mina hemtrakter ville söka till pilotutbildning men inte hade möjlighet att komma in på utbildningen i Ljungbyhed. Konkurrensen till de flesta flygtrafikyrken är stor. Även om inte antalet sysselsatta inom yrkesgrupperna kommer att öka i någon större omfattning, finns det varje år ett rekryteringsbehov på grund av pensionsavgångar, byte av yrke och byte av arbetsplats. Dessutom kommer flygtrafiken troligen att öka, både inrikes och utrikes.

Jag är glad för det svar jag har fått av kommunikationsministern. När man tittar tillbaka, har det varit mycket otillfredsställande med de utbildningsplatser som har funnits. Eftersom pilotutbildningen i Ljungbyhed är den enda i Norden som står under statlig tillsyn och således berättigar de studerande till studiemedel och avgiftsfri undervisning, förstår man att de flesta vill söka den utbildningen. Nu nämner kommunikationsministern också det särskilda statsbidraget till den privata utbildningen. Detta underlättar naturligtvis också för rätt många – det blir ju inte fullt så kostsamt.

Jag tackar än en gång för svaret, som var tillfredsställande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 56 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilket tidsschema som för närvarande gäller för ett beslut om en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn.

I augusti förra året presenterade de danska och svenska Öresundsdelegationerna sina rapporter, som behandlade bl.a. tekniska, ekonomiska och miljömässiga aspekter på fasta förbindelser över Öresund. Rapporterna remissbehandlades under förra hösten.

Öresundsdelegationerna har därefter fått i uppdrag att komplettera 1987 års rapporter med bl.a. en utredning om en borrhad järnvägstunnel mellan Malmö och Köpenhamn. Detta arbete pågår för närvarande, och jag har fått veta att delegationerna räknar med att redovisa sitt uppdrag strax efter årskiftet 1988-1989. Det finns inte någon möjlighet att nu förutse när riksdagen kan fatta beslut i ärendet.

Anf. 57 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Men en sak fattas i svaret. Där talas det om arbetet i delegationerna i Danmark och Sverige. Däremot säger statsrådet icke ett enda ord om den remiss som egentligen är skulden till att frågan har förhalats, nämligen den remiss som man beslutade om förra året på den socialdemokratiska kongressen. Detta är ganska intressant. Såvitt jag förstår var anledningen till att socialdemokraterna inte vågade sig på en votering på nämnda kongress att opinionen emot var stark och att man inte ville figurera i massmedia som ett parti som är aningen splittrat.

När det gäller det här med broar och kommunikationer vill jag säga till statsrådet: Om man frågar människor vad de spontant tycker är den bästa och den säkraste förbindelsen över ett vatten, skulle alla säga att en bro är det bästa alternativet. Men om det när det gäller den remiss som ni nu har valt att genomföra i ert parti visar sig att det bara blir en knapp majoritet för en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn, hur kommer ni då att agera? Ni har ju trots allt hängt upp era argument på den remissen hela tiden. Det handlar alltså inte om de olika delegationerna i Sverige och Danmark. Det skulle vara bra för oss skåningar – ja, t.o.m. för alla svenskar – om vi fick ett klart besked på den här punkten.

Anf. 58 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Det är inte bara inom det socialdemokratiska partiet som det finns litet olika synpunkter på hur de här förbindelserna skall ordnas utan det gäller också, såvitt jag förstår, flertalet partier. Naturligtvis är det därför inte möjligt för mig att besvara hypotetiska frågor från Sten Andersson i Malmö. Om jag kunde säga hur vi skulle göra efter rådslaget, skulle det ju inte vara någon större poäng med att ha ett sådant. Meningen med rådslaget är ju att det skall påverka vårt beslut.

På den mera distinkta frågan om det bästa sättet att ordna en förbindelse

Om tidsschemat för en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn

*Om den planerade nya
fjärrtågsstationen i Södertälje*

över vatten kan jag svara att det sannolikt är att ha en bro. Men under ett vatten är det förmodligen en tunnel.

Anf. 59 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Är det möjligen så, att statsministerns svar på den första frågan i dagens frågedebatt har gjort den här debatten mera levande? Framför allt finns det nu inslag av humor i debatten, vilket vi har all anledning att glädja oss åt.

Men fortfarande gäller frågan: Om det, när det gäller det remissförfarande som kommer att genomföras bland socialdemokraterna runt om i landet, skulle bli en knapp majoritet för en bro mellan Malmö och Köpenhamn, hur kommer regeringen då att agera?

Kommer ni att agera som anhängare av demokratin och således låta majoriteten bestämma eller kommer ni även fortsättningsvis – som ni ju redan under, tyvärr, alltför lång tid gjort – att förhålla en fråga som är ytterst viktig inte bara för oss skåningar utan för hela Sverige?

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:108 om den planerade nya fjärrtågsstationen i Södertälje

Anf. 60 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Annika Åhnberg har frågat mig vad jag avser att göra för att staten skall ansvara för kostnaderna för Södertälje Syd.

Bakgrunden till Annika Åhnbergs fråga är den utbyggnad av järnvägen som skall ske mellan Flemingsberg och Järna. Den sträckning av banan som ursprungligen planerades gick inte via Södertälje. Av främst regional- och trafikpolitiska skäl har starka önskemål framförts från bl.a. Södertälje kommun om att järnvägen skulle passera genom Södertälje. Den sträckning som regeringen nyligen givit banverket i uppdrag att arbeta utifrån har utformats i enlighet med detta önskemål.

En linjesträckning via Södertälje innebär betydande merkostnader i förhållande till det ursprungliga alternativet. Samtidigt är sträckningen framför allt till nytta för invånarna i den berörda regionen genom förbättrade järnvägsförbindelser såväl lokalt som med landet i övrigt.

Mot denna bakgrund har ett avtal om finansiering av merkostnaderna för Södertäljealternativet träffats mellan de olika intressenterna, däribland Södertälje kommun.

Jag finner inte anledning att ta något initiativ för ett ökat statligt kostnadsansvar.

Anf. 61 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga, med vilket jag dock inte är nöjd.

Det är med blandade känslor som vi i Södertälje ser fram emot projektet Södertälje Syd. Det är visserligen mycket positivt att det byggs en ny

fjärrtågsstation. Det är ju mycket viktigt ur miljösynpunkt att järnvägen blir ett alternativ till bilen och flyget. Vidare är det särskilt positivt att en fjärrtågsstation anläggs i Södertälje, eftersom det läget ger unika möjligheter dels när det gäller att kombinera tågtrafiken med såväl båt- som biltransporter, dels när det gäller att ansluta den nord-sydgående järnvägen till den, som jag hoppas, då utbyggda och förbättrade Mäljarbanan. Detta är inte, vilket dock kommunikationsministern sade i sitt svar, något som främst angår Södertäljeborna. Det angår faktiskt hela Sveriges folk att järnvägsnätet byggs ut på ett sådant sätt att järnvägen blir ett bra alternativ till biltrafiken.

I Södertälje har vi över alla partigränser – i viss mån med undantag av miljöpartiet, där man varit litet tveksam – varit synnerligen överens om den här satsningen. Vi har verkligen kämpat hårt för att få den till stånd.

Det som nu skapar smolk i glädjebägaren är finansieringsfrågan. Södertälje kommun är en kommun som har ont om pengar. Pengarna behövs i stället till barnomsorg, till äldreomsorg och t.ex. till underhåll av skolbyggnader.

Enligt min mening är det inte någonting annat än utpressning från statens sida när man säger: Javisst, var så god! Ni får en järnvägsstation, förutsatt att ni är med och betalar 90 milj. kr. Men 90 milj. kr. är en oerhört stor summa pengar för en kommun som redan har en ansträngd ekonomi. Således kan jag på intet sätt vara nöjd med svaret.

Anf. 62 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Vi kan vara överens om att det här förslaget har ett antal fördelar. Men samtidigt vill jag påminna om vad jag antydde i mitt frågesvar, nämligen att den ursprungliga tanken hos SJ var att tåget inte skulle stanna i Södertälje. I stället skulle det vara en anslutning i trakten av Järna. Man kan väl inte begära att resenärerna skall gå med på en, om även marginell, försämring genom att det blir ytterligare ett uppehåll för tåget – de flesta resenärer har ju inget intresse av att tåget stannar i Södertälje, eftersom de skall vidare neråt Hallsberg, Skövde eller Göteborg – samtidigt som de får betala extra för en sådan försämring.

Därför är det väl rimligt att Södertälje, som har önskat få denna förbindelse av vissa andra skäl, som jag i och för sig tycker att det ligger någonting i, också får bidra när det gäller finansieringen.

Men för den skull får man inte framställa det hela som om staten inte skulle ha tagit på sig en merkostnad. Staten har faktiskt tagit på sig en merkostnad i storleksordningen 190 milj. kr. även i detta sammanhang.

Anf. 63 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Om det är så att SJ från början har tänkt fel i denna fråga kan jag inte förstå varför södertäljeborna skall behöva betala priset för det. Det är märkligt att kommunikationsministern här har bestämda åsikter om på vilket sätt människor använder järnvägen och vilka resmål de har. Faktum är att människor har behov av att åka norrut och söderut, och även av att kombinera och byta för att ta sig tvärs över landet.

Det kanske inte finns någon anledning att förlänga diskussionen i dag, eftersom kommunikationerna mellan mig och kommunikationsministern tydligen är blockerade, så att han inte kan ta till sig det jag säger om att detta

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om bättre regularitet i
Linjeflygs flygningar*

angår hela landet. Jag får nöja mig så länge, men jag återkommer säkert i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1988/89:142 om bättre regularitet i Linjeflygs flygningar

Anf. 64 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Anders Björck har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att få Linjeflyg att fungera tillfredsställande vad gäller regulariteten i flygningarna.

Med den prioriterade ställning som Linjeflyg har inom det svenska inrikesflyget följer också ett särskilt ansvar för att erbjuda en bra transportförsörjning.

Tekniska fel och yttre omständigheter har enligt vad jag erfarit orsakat vissa problem under hösten. Åtgärder har redan vidtagits, bl.a. inhyrning av flygplan, för att höja regulariteten till normal standard.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 65 ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Linjeflyg har monopol på ett stort antal av landets flyglinjer. Ingen konkurrens är tillåten – passagerarna har inget val. Så har statsmakterna bestämt.

Staten har en stor ägarandel i Linjeflyg. Staten, här representerad av kommunikationsministern, har naturligtvis därför ett stort ansvar för att Linjeflyg fungerar tillfredsställande. Det gör det inte i dag. Ibland står – om man skall tro uppgifter från Linjeflygs personal – en tredjedel av flygplansflottan på marken på grund av tekniska fel. Så var det så sent som i måndags.

Herr talman! En tredjedel av flygplansflottan är i så pass dåligt skick att den inte klarar att fullgöra sina trafikuppgifter. Detta drabbar passagerarna hårt. De betalar flygpriser som ligger i absoluta världstoppen när det gäller inrikesflyg. Det är då rimligt att kommunikationsministern tar passagerarnas parti, ser till att Linjeflyg kan fullgöra sina åligganden, håller tiderna bättre och ställer in färre flygningar.

Nu säger kommunikationsministern att åtgärder redan har vidtagits, bl.a. inhyrning av flygplan. Det är bra, herr talman, men ännu bättre vore det om de inhyrda flygplanen kunde flyga.

Jag vill därför fråga kommunikationsministern: Anser han att nuvarande situation är tillfredsställande? Avser han att vidta några konkreta åtgärder för förbättringar skall komma till stånd? På vilket sätt avser han att följa utvecklingen på detta område?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 66 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Carl G Nilsson har frågat mig om jag avser att rekommendera trafikhuvudmännen att vid upphandling då lika kvalitet och volym gäller välja lägsta anbud.

Det trafikpolitiska beslut som riksdagen fattade tidigare i år innebär ytterligare ett steg i den s.k. trafikhuvudmannareformen genom att trafikhuvudmännen ges ansvaret för all lokal och regional kollektivtrafik. Erfarenheterna hittills visar att ett decentraliserat och samlat ansvar inneburit en effektivare trafikproduktion med betydande standardhöjningar som följd.

Enligt de riktlinjer som riksdagen givit skall trafikhuvudmännens upphandling ske på affärsmässiga grunder. I detta sammanhang skall givetvis även faktorer som kvalitet och effektivitet beaktas.

Jag finner inte att det finns behov av någon styrning från regeringens sida avseende trafikhuvudmännens upphandlingsförfarande.

Anf. 67 CARL G NILSSON (m):

Herr talman! Tack för svaret på frågan, statsrådet!

Motivet till frågan är att jag arbetar som vice ordförande i ÖstgötaTrafiken hemma i Östergötland och anser att det därför är min uppgift att se till att resenärerna får den bästa trafiken till lägsta möjliga pris. Vi upphandlade nyligen trafik i Östergötland, och det fanns då flera konkurrenter om trafiken, även konkurrenter till de nu befintliga trafikföreträdarna. Ett privat bolag var billigast i samtliga berörda trafikområden i länet. I ett fall var det så pass stor skillnad som 3 % mellan alternativet med det lägsta priset och det befintliga kommunala trafikbolaget.

Trots detta upphandlades inte alternativet med det lägsta priset, utan det befintliga kommunala trafikbolagets trafik. Om jag slår ut den stora skillnaden i pris på hela trafiken bara i det berörda länet, visar det sig att det rör sig om tiotals miljoner kronor i prisskillnad.

Det finns alltså dels en risk för att en offentligt driven trafik till högre kostnader cementeras, dels en risk – som min fråga gällde – för att det vid kommande upphandlingar inte kommer att föreligga en sådan konkurrenssituation som vi är så överens om behövs för att bästa möjliga trafik till lägsta pris skall kunna erhållas.

Anf. 68 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Det som nu sker med det nya förfarandet är att det förs in element av ökad konkurrens. Det är ännu för tidigt att kunna göra någon samlad bedömning av vad detta leder till, men enligt uttalanden från trafikföretagen i Östergötland har detta redan lett till kostnadsminskningar. När vi så småningom får den samlade bilden från hela landet tror jag att vi kommer att kunna konstatera att det nya förfarandet har inneburit att väsentliga kostnadsminskningar har uppnåtts när det gäller kollektivtrafiken. Jag känner mig ganska övertygad om att det blir slutresultatet.

Däremot kan det knappast vara riktigt att staten går in och i detalj styr och

talat om hur det skall vara, när denna förändring har gjorts just därför att vi tror att man ute i landet är vuxen nog att besluta om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1988/89:148 om anlåtande av järnväg för transport av post

Anf. 69 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Berndt Ekholm har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att medverka till att post som i dag transporteras med flyg resp. lastbil återförs till järnväg och förhindra en fortsatt negativ utveckling för järnvägsposten.

Enligt postverket finns det i dag inte några planer på att ändra de transporter som går med tåg från Stockholm till Göteborg. Det är dessutom fortfarande så att den övervägande delen av all post transporteras med järnväg.

Riksdagen har lagt fast vissa mål för postverket gällande service och ekonomi. Som jag tidigare har meddelat här i kammaren kan kraven på servicenivå när det gäller befordran av normalbrev medföra att posten inte alltid kan välja järnvägen före andra transportmedel, om järnvägsalternativet skulle medföra sämre möjlighet att nå servicemålet. Postverket bör självt besluta vilka transporter som skall användas för att klara postbefordran.

Anf. 70 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret.

Orsaken till att jag har ställt frågan är att jag har kommit i kontakt med problemet och tycker att utvecklingen är oroande, också sett i ett vidare perspektiv. Det är faktiskt problem med hela godstrafiken och uppenbart när det gäller just postbefordran med brev, som minskar i omfattning. I det senare fallet är det inte bara fråga om en transport, utan ett arbete kan samtidigt utföras med sortering av brev. Jag tycker att det vore en inriktning att sträva efter att utnyttja järnväg i detta sammanhang. När det gäller fallet Stockholm–Göteborg har man nu senast den 3 oktober överflyttat transporter från järnväg till flyg. I verkligheten har man överflyttat dem från truck – järnväg till lastbil – flyg – lastbil, och där har man ingen sortering under resan utan den sker vid framkomsten. Det finns en uppenbar risk för att denna utveckling kan fortsätta. Jag menar att det är angeläget att ta vara på möjligheten att utvidga järnvägstransporten. Jag har fått besked om att 146 000 försändelser inte kommit fram dagen efter till följd av den här omorganisationen. Det är en avsevärd mängd i förhållande till den andel som denna omflyttning gäller. Sett ur detta perspektiv har det faktiskt inte blivit någon servicevinst utan i stället en serviceförsämring.

Tidigare har det skett indragningar på linjerna Göteborg–Malmö 1987 och Göteborg–Linköping 1986, trots att tågen fortfarande går de sträckorna. Det betraktar jag inte som någon god utveckling, inte heller från trafiksäkerhets- och miljösynpunkt.

Jag vill fråga kommunikationsministern om det finns någon beredskap för att man skall kunna bryta den här utvecklingen, som jag anser vara negativ.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

Anf. 71 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Bakgrunden till Berndt Ekholms fråga är nog en sammanblandning av två olika saker, förstår jag nu. Det är nämligen så att de förseningar som har uppstått i Göteborg på senare tid inte beror på indragen postsortering på tåg, utan de beror på att man på grund av arbetsmarknadssituationen här i Stockholm har bestämt att man skall lokalisera ut arbetsuppgifter. Man får alltså inte folk till dessa arbetsuppgifter i Stockholmsområdet, och därför har man lokaliserat utsortering av post till bl.a. Göteborg. Dessutom har man – och det kanske inte var så bra – just vid samma tidpunkt genomfört en förändring av organisationen när det gäller brevbärardistrikten i Göteborg. Sammantaget har dessa två faktorer medfört vissa förseningar. Men här finns inte något samband med postsortering i s.k. postkupéer på järnväg.

*Om norra Kalmar län
som temporärt stödområde*

Anf. 72 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Den information som jag har tagit del av pekar på att problemet är sammansatt. Det är olika kategorier som sorterar olika saker, och de påverkar varandra inbördes. Jag tycker inte att det är nödvändigt att hämta folk i Stockholm för att de skall transportera posten mellan Göteborg och Stockholm. Man kan lika väl hämta folk i Göteborg.

Sedan är man också rädd för att den treårsplan som posten har kan innebära att utvecklingen som vi nu kan se en trend av fortsätter. Det började alltså med Göteborg–Linköping, fortsatte med Göteborg–Malmö och nu kommer Göteborg–Stockholm. Vad som är särskilt viktigt här – och det hoppas jag att kommunikationsministern kommer att lägga ned mycket arbete på – är att bryta den här trenden, så att vi inte får en fortsatt utveckling med övergång till lastbil och flyg.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1988/89:86 om norra Kalmar län som temporärt stödområde

Anf. 73 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen är beredd att förklara de sex nordligaste kommunerna i Kalmar län som temporärt stödområde.

Regeringen har möjlighet att som tillfälliga stödområden peka ut orter eller regioner som drabbas av regionalpolitiska problem i samband med omfattande strukturförändringar inom näringslivet. Denna möjlighet har främst tillämpats i delar av Bergslagen när större strukturförändringar har genomförts i basindustrier som legat utanför stödområde. Ett annat exempel är kommunerna Uddevalla, Munkedal och Lysekil som under en period var inplacerade i stödområde i samband med nedläggningen av Uddevallavarvet.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om norra Kalmar län
som temporärt stödområde*

Jag är väl medveten om att utvecklingen i norra Kalmar län i vissa avseenden har varit ogynnsam. Situationen när det gäller t.ex. arbetslösheten har dock förbättrats avsevärt under det senaste året. Det råder nu även här stor efterfrågan på viss kvalificerad arbetskraft.

Det hindrar inte att det finns anledning att på olika sätt underlätta sådana åtgärder som t.ex. bidrar till att bredda näringslivsstrukturen eller höja teknik- och kompetensnivån i företagen. Regeringen har därför under det senaste året gjort det möjligt för företag i de sex nordligaste kommunerna i Kalmar län att utnyttja sina investeringsfonder för investeringar i maskiner och inventarier.

Regeringen har också lämnat stöd till det s.k. Östra Smålandsprojektet, i vilket vissa av kommunerna i norra Kalmar län medverkar. I projektet prövar man nya former för att utbilda personer som är anställda i företag. Erfarenheterna från projektet är hittills mycket goda.

Problemen i norra Kalmar län är emellertid enligt min mening inte av den omfattningen eller av den karaktären att de, som i de exempel jag tidigare nämnde, motiverar att området utpekas som tillfälligt stödområde.

Anf. 74 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Att förklara norra Kalmar län som temporärt stödområde vore en utomordentlig hjälp till självhjälp i ett område som har mycket svåra problem. Det var av den orsaken som jag ställde frågan. Jag ställde den också därför att det finns en samlad framställan från länet om detta till regeringen. Länsstyrelsen gjorde en hemställan redan i april 1987. Invånarna i länet har inte fått något svar. Önskemålet upprepades i petitaframställningen 1988, men man har inte fått något svar förrän nu. Svaret på min fråga har också dröjt – det är nog ungefär tre veckor sedan jag ställde den – och jag trodde därför i min enfald att regeringen nu är beredd att överväga ett beslut i denna fråga. Så är tyvärr inte fallet. Beskedet var negativt. Regeringen sviker länet nu precis som man har gjort många gånger tidigare. Visserligen erkänner arbetsmarknadsministern att det i vissa avseenden är en ogynnsam situation i länet, men den är tydligen inte tillräckligt ogynnsam. Då vill jag fråga: Hur ogynnsam, fru arbetsmarknadsminister, måste utvecklingen bli, innan regeringen reagerar på problemen i Kalmar län? Det finns inget län i det här landet som har en sådan ogynnsam åldersstruktur. Det finns inget område – inte ens Bergslagen eller Norrland – som haft en så negativ befolkningsutveckling under de senaste åren som just norra delen av Kalmar län. Medan södra delen ökade sin befolkning med ca 400 personer, svarade norra länsdelens sex kommuner för hela länets avfolkning på ungefär 4 000 personer under sex år. Hur ogynnsam skall utvecklingen bli, innan regeringen reagerar inför länets problem?

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Länet har faktiskt en lägre arbetslöshet än vad genomsnittet i landet i dag har. Men jag är naturligtvis medveten om de inomregionala problem som Agne Hansson beskriver.

När det gäller den generella diskussionen om investeringsfonderna har vi

därför sagt att man för de norra kommunerna i Kalmar län skall se mycket positivt på de investeringar som breddar och kompletterar strukturen på arbetsmarknaden i dessa kommuner. Men faktum är att det också i den här delen av Kalmar län råder brist på viss arbetskraft. Regeringen lämnar ju inte eller har inte lämnat de här kommunerna utom all hjälp. Under den tid som man har haft möjlighet att nyttja investeringsfonderna för t.ex. maskiner och inventarier har ungefär 100 företag utnyttjat denna möjlighet och investerat för ca 170 milj. kr. Bara detta visar ju att verksamheten är i gång.

Det är inte alldeles säkert att stöd till självhjälp är liktydigt med att man skall inrangeras i ett stödområde. Det finns olika sätt att arbeta på när det gäller stöd till regioner. Jag anser att det sätt som vi hittills arbetat på har varit bra och det har visat på goda resultat.

Anf. 76 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Beslutet om investeringsfonderna var positivt. Visserligen fick vi tjata länge innan vi fick dem, men beslutet var bra.

Däremot bevisar de uttalanden som arbetsmarknadsministern nu gör att hon inte har satt sig in i länets problem. Men, fru arbetsmarknadsminister, att arbetsmarknadssituationen skenbart ser så ljus ut och att vi inte har någon arbetslöshet beror på att ungdomarna tvingats flytta från länet. Vi har snart bara pensionärer kvar i länet, och det är klart att med en befolkning som inte är i aktiv ålder och vill arbeta blir det inga höga arbetslöshetssiffror. Dessutom säger arbetsmarknadsministern att det råder brist på viss kvalificerad arbetskraft, och det gör det. Men hur skall vi få sådan kvalificerad arbetskraft till länet om vi inte har sysselsättning att erbjuda för medflyttande familjemedlemmar? Det är ju det som är problemet i länet.

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag vill återigen framhålla Östra Smålands-projektet som är ett sådant konkret projekt, där man går in med utbildning och kompetenshöjande arbete för företag i utveckling. Detta gör att t.ex. industristrukturen eller tjänstesektorn kan utvecklas genom att få hjälp med kompletterande utbildning.

När det gäller åldersstrukturen sade jag också att jag är medveten om – och kanske väl så medveten som Agne Hansson – hur kommuner kan ha det ibland när det gäller industri och arbetsmarknad. Åldersstrukturen är ett problem, men jag sade också att man i fortsättningen skall se positivt på sådana insatser och sådana åtgärder som bidrar till att bredda arbetsmarknaden och sysselsättningsstrukturen i denna del av Kalmar län. Men det är inte detsamma som att föra in dessa kommuner i ett stödområde. Jag vidhåller att detta inte är nödvändigt i dagens arbetsmarknadssituation. •

Anf. 78 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag ifrågasätter om arbetsmarknadsministern verkligen har kommunal erfarenhet av problemen i sådana glesbygdsområden som det här är fråga om i högre grad än vi som bor där och har brottats med dessa problem i många år.

Det är för att bredda möjligheterna till sysselsättning som vi kräver att

dessa kommuner skall förklaras som temporärt stödområde. Det är för att dra till länet ytterligare sysselsättningstillfällen inom olika näringar. Det arbetas nu febrilt i de norra delarna av Kalmar län. I Västerviks kommun har länsstyrelsen startat ett projekt för att stödja näringslivet, och då skulle en sådan här åtgärd vara ett effektivt medel för att hjälpa länet att få ytterligare sysselsättningsmöjligheter, en mer differentierad näringslivsstruktur till länet. Ett beslut om temporärt stödområde skulle i det fallet vara till stor hjälp.

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är inte alltid nödvändigt att leva mitt i problemen för att förstå dem och ha fantasi nog att bidra till konstruktiva lösningar. Ett sådant exempel är det s.k. tvillingprojektet mellan Järfälla kommun och Söderhamns kommun.

Anf. 80 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Naturligtvis kan jag instämma i det arbetsmarknadsministern sade nu senast. Jag tar henne på orden när hon säger att hon vill följa utvecklingen i Kalmar län och skulle slutligen vilja fråga: Hur mycket allvarigare skall situationen behöva bli innan regeringen tar den på allvar, och på vilket annat sätt är regeringen beredd att följa upp problemen om regeringen nu inte är beredd att bifalla denna hemställan från Kalmar län?

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Östra Smålands-projektet som jag nämnde är ett sådant exempel på konkreta insatser. Jag upprepar att sådana investeringar som bidrar till att bredda arbetsmarknaden, t.ex. med kompetensindustri inom tjänstesektorn, kan bidra till att båda parter i en tvåförsörjarfamilj kan finna utkomst på arbetsmarknaden. Det är sådana investeringar och sådana insatser som jag är beredd att ställa mig bakom och arbeta för. Regeringen har inte alls lämnat och kommer inte att lämna kommunerna i norra Kalmar län i sticket.

Anf. 82 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tror arbetsmarknadsministern på hennes ord i detta fall. Finns det någon mening bakom de orden, väntar vi oss i Kalmar län en annan politik från regeringen än den vi har sett de senaste åren.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1988/89:117 om upphandling i länder med barnarbete

Anf. 83 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Margó Ingvardsson har frågat arbetsmarknadsministern om Sverige undersöker förekomsten av barnarbete i de länder som utför leveranser till vår offentliga sektor. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ansvarar för upphandlingsfrågor för statsförvaltningen, varför frågan har överlämnats till mig.

Regler för de statliga myndigheternas upphandling anges i upphandlingsförordningen. Vissa myndigheter omfattas också av förordningen om tillämpning av GATT-överenskommelsen om statlig upphandling. Inom ramen för dessa bestämmelser får svenska statliga myndigheter köpa de varor som får säljas på den svenska marknaden.

Det finns således inga regler som ålägger de statliga myndigheterna att undersöka förekomsten av t.ex. barnarbete i de länder som utför leveranser till staten. Inom den kommunala och landstingskommunala delen av den offentliga sektorn utgör upphandlingsfrågorna en del av den kommunala självbestämmanderätten. Det finns således ingen lagstiftning på detta område. De kommunala upphandlingsreglementena innehåller emellertid i princip samma bestämmelser som gäller för statlig upphandling.

Regeringen tar avstånd från utnyttjandet av barnarbetskraft i alla dess former.

Enligt min uppfattning är dock inte ändrade regler för den svenska statliga upphandlingen någon lösning på det allvarliga problem som ett utbrett barnarbete utgör. Sverige bör i stället fortsätta att aktivt verka t.ex. inom FN, GATT och ILO för att den vägen komma närmare en lösning på problemet med barnarbete.

Anf. 84 MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det finns i dag ungefär 150 miljoner barnarbetare i världen, och merparten av dem finns i utvecklingsländerna. Barnarbetare får ingen chans att gå i skolan, och vi vet att barnarbete är oerhört skadligt för barnens hälsa. De har oftast både tunga och farliga arbeten.

I Sverige tar vi helt klart avstånd från utnyttjande av barnarbetskraft. Men är det inte då stötande att vi inte har synpunkter på att det kanske är barn som syr bl.a. kläder till vår offentliga sektor? Indirekt – tycker jag – tjänar vi på u-ländernas barnarbete. En sjukhusrock som en åttaåring i Bangladesh syr åt svensk sjukvård kostar bara hälften av vad den skulle kosta om vi lät sy den här hemma. Det känns som ett tyst bejakande av barnarbetet när vi för att handla så billigt som möjligt inte frågar efter om det är barn som utför arbetet. Jag förstår att det kan vara ett problem att utföra en kontroll, men Sverige har som kund möjlighet att ställa krav när man skall göra en upphandling. Ett minimikrav vore väl ändå att arbetet inte får utföras av barn.

Jag vill fråga om statsrådet är beredd att medverka till att vi får en socialklausul när det gäller normerna för den statliga upphandlingen. Som framgår av svaret är den statliga upphandlingen också vägledande för den övriga offentliga upphandlingen.

Anf. 85 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Margó Ingvarsson efterlyste insatser för att i de här sammanhangen åstadkomma vad hon kallade en socialklausul. Att så bör ske är också regeringens uppfattning. Det kommer konkret till uttryck bl.a. i regeringens uppträdande i GATT. Låt mig erinra om att Sverige sedan lång tid har verkat för att just en socialklausul skall föras in i det allmänna tull- och

handelsavtalet. En sådan socialklausul skulle innehålla regler om arbetsvillkor, t.ex. stadga minimiålder för arbete, och ge möjlighet – det är viktigt – till handelspolitiska sanktioner vid brott mot dessa regler.

Sveriges inställning som den har kommit till uttryck genom vårt uppträdande i GATT delas nu av flera länder men inte av tillräckligt många för att tanken på en socialklausul skall kunna förverkligas. Regeringen kommer att fortsätta att verka för att allt fler länder skall inse frågans vikt. Vårt mål förblir att regler om arbetsvillkor skall föras in i GATT. Därvid är målet just det som Margó Ingvardsson efterlyste, en socialklausul.

Anf. 86 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar statsrådet också för det svaret. Men då är min fråga: Vad gör vi i väntan på att vi får till stånd en sådan socialklausul? Skall vi, i avvaktan på en sådan socialklausul, låta den offentliga sektorn fortsätta att i utvecklingsländerna köpa billiga varor som uppenbarligen är tillverkade av barn, eller finns det – trots den kommunala självbestämmanderätten – någon möjlighet att få kommuner och landsting att i avvaktan på socialklausulen upphöra med upphandling i länder där det finns skäl att misstänka att det är barn som utför arbetet?

Anf. 87 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Den upphandling som Margó Ingvardsson här har använt som exempel är en landstingsupphandling. Precis som Margó Ingvardsson sagt i det här meningsutbytet är det då landstingen som har att svara för besluten om var denna upphandling skall ske. Landstingen är demokratiska församlingar. Den bästa garantin för att denna upphandling sker på ett sådant sätt att den är förenlig med exempelvis regeringens uppfattning om och syn på barnarbete är just en öppen och tydlig debatt i de demokratiska församlingar – i det här fallet landstingen – som ytterst svarar för besluten om upphandling.

Under tiden driver regeringen inom FN:s ram, inom GATT:s ram och inom ILO:s ram sitt arbete vidare för att så effektivt som möjligt få stopp på barnarbetet. Det är vår uppfattning om hur vi bäst och snabbast löser detta upprörande problem.

Anf. 88 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Det är riktigt att min konkreta fråga härstammar från landstingens upphandling. Men enligt vad jag har förstått av svaret kontrollerar vi inte heller om den statliga upphandlingen sker i länder där det förekommer barnarbete. Visserligen är det så att landsting och kommuner själva bestämmer, men regeringen har ju ändå ett övergripande ansvar – det är därför vi har ett civildepartement och ministrar inom det området.

Eftersom det förekommer även statlig upphandling vill jag fråga ministern om han är beredd att omedelbart se till att den statliga upphandlingen inte sker i länder där det förekommer barnarbete, trots att vi ännu inte har beslut om några socialklausuler i upphandlingsavtalen.

Anf. 89 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Den statliga upphandlingen följer regler och regelverk som jag redovisat i mitt första svar. Myndigheterna har att självständigt tillämpa dessa regler. Vad vi nu diskuterar är tillägg till dessa regler.

Jag skulle här och nu vilja nöja mig med att konstatera att en självständig myndighet inte bara med uppmärksamhet följer de regler som är fastlagda; den följer också med uppmärksamhet de allmänna uttalanden som görs och den allmänna inställning som kommer till uttryck från olika delar av statsmakten, exempelvis vid en sådan här frågestund.

Anf. 90 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Om jag har förstått saken rätt styrs vår offentliga upphandling främst av priset, kvaliteten och leveransförhållandena. Om ministern inte anser sig ha möjlighet att ingripa direkt är det då oerhört viktigt att vi säger ifrån att det är nödvändigt att all offentlig upphandling bedöms med utgångspunkt i om det förekommer barnarbete eller inte i länderna i fråga. Jag kommer att fortsätta att bevaka den här frågan.

Anf. 91 Statsrådet ODD ENGSTRÖM:

Herr talman! Jag sade inledningsvis att regeringen tar bestämt avstånd från barnarbete. Jag är helt övertygad om att detta är en uppfattning som delas av hela denna riksdag till att börja med. Detta är klarlägganden som naturligtvis också våra statliga svenska myndigheter med uppmärksamhet tar del av.

Anf. 92 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag skulle då bara vilja ställa en sista fråga till statsrådet: Anser statsrådet att det finns någon möjlighet att inom en snar framtid kontrollera huruvida den här debatten har haft någon effekt, så att de självständiga myndigheterna, landstingen och kommunerna på de sätt som i dag står till buds kontrollerar förekomsten av barnarbete?

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1988/89:144 om katastrofbistånd åt Nicaragua

Anf. 93 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om vilka extra stödinsatser regeringen avser att göra med anledning av den inträffade naturkatastrofen i Nicaragua.

Sverige har alltsedan Somozaregimens fall lämnat ett omfattande stöd till det nicaraguanska folket. Det svenska långsiktiga utvecklingsbiståndet har ökat kraftigt under de senaste åren. Härtill kommer bistånd via enskilda svenska organisationer.

Nicaragua, som redan befinner sig i en utsatt ekonomisk situation, har nu också drabbats av stor skadegörelse genom orkanen Joans verkningar. Ett femtiotal människor har dödats och hundratusentals drabbats på annat sätt. Det är naturligt att vi från svensk sida bidrar till katastrofhjälp. Svenska

hjälporganisationer, bl.a. DIAKONIA, har redan inlett hjälpsatser som finansieras över biståndsanslaget, och jag kan meddela att svenskt katastrofbistånd till ett belopp av 15–20 milj. kr. kommer att lämnas såväl via enskilda organisationer som direkt till Nicaraguas regering.

Anf. 94 ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga.

Nicaragua är ett litet, fattigt land, som befinner sig i en utsatt ekonomisk situation, som biståndsministern sade. Det är att uttrycka det mildt. I själva verket befinner sig landet i krig, kar man säga: USA för ett krig genom ombud i Nicaragua. Landet är hårt drabbat även av den amerikanska handelsblockaden. Det är också hårt drabbat av tidigare naturkatastrofer: en stor jordbävning så sent som 1972, och en omfattande torka förra året. Och nu också denna orkan!

300 000 människor har blivit hemlösa i Nicaragua. Nicaragua har en total befolkning på tre miljoner. Hela städer har jämnats med marken. Många människor har också dödats. Siffrorna skulle ha varit ännu högre om inte nicaraguanska räddningsarbetare hade gjort en enorm insats och evakuerat människor från deras bostäder. Det finns ett stort akut behov av mat, kläder och medicin.

Jag är därför mycket glad för biståndsministerns svar när hon meddelar att ett svenskt katastrofbistånd kommer att ges till Nicaragua. Jag hoppas att det kommer att gå mycket snabbt, eftersom behoven är akuta. Tack för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1988/89:44 om stöd åt esternas motstånd mot fosforitbrytning i norra Estland

Anf. 95 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Anna Horn af Rantzien har frågat utrikesministern om Sveriges regering vill stödja esterna i deras motstånd mot den planerade fosforitbrytningen i norra Estland.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Det planerade fosforitprojektet i Toolse har kritiserats kraftigt i Estland. Estlands ministerråd fattade i augusti 1987 ett beslut att stoppa projektet, åtminstone i dess dåvarande form. Vissa geologiska undersökningar har emellertid fortsatt i området. Efter vad jag erfarit förbereds nu en lag i Estland som syftar till att förklara det aktuella området för naturreservat, bl.a. med hänsyn till dess betydelse för grundvattenförsörjningen. Om denna lag kommer till stånd kan man räkna med att projektet avskrivs.

En eventuell fosforitbrytning i Estland skulle få stora konsekvenser för utsläppen till Östersjön. Jag följer utvecklingen i ärendet mycket noga. Jag besökte Sovjetunionen i januari i år och tog då bl.a. upp denna fråga.

Frågan hör naturligt hemma inom ramen för konventionen om Östersjöns marina miljö, den s.k. Helsingforskonventionen. I februari i år underteckna-

de samtliga Östersjöstater en ministerdeklaration, som bl.a. innehåller en överenskommelse om att utsläppen av närsalter, giftiga metaller och stabila organiska ämnen skall minskas med 50 % till 1995. Alla länder skall redovisa sina nationella planer inför Helsingforskommissionens möte i februari nästa år. Jag förutsätter att Sovjetunionen uppfyller sina förpliktelser enligt Helsingforskonventionen och ministerdeklarationen.

Jag fortsätter att mycket noga följa utvecklingen i detta ärende.

Anf. 96 ANNA HORN AF RANTZIEN (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka miljö- och energiministern för svaret, som glädde mig. Jag gläder mig över att statsrådet tydligen har tagit den här frågan till sitt hjärta.

Att jag ställde frågan till utrikesministern beror på att de två frågor som jag har ställt till i dag, dels om den ekonomiska frigörelsen i Estland, dels om fosforitbrytningen, är väldigt hårt sammankopplade. Även fosforitbrytningen är ju en ekonomisk fråga. När frågorna delades upp, råkade det bli så att båda ställdes till utrikesministern.

Miljö- och energiministern säger i svaret att Estlands ministerråd i augusti 1987 fattade beslut om att stoppa projektet, men jag har talat med ester som berättat att projekteringen fortfarande pågått även efter 1987 och att det funnits stor oro för att brytningen skulle komma i gång.

Jag skulle också vilja ställa en följdfråga till statsrådet: Varför har egentligen frågan om projekteringen över huvud taget drivits, om Sovjetunionen vet att brytningen strider mot Helsingforskonventionen?

Anf. 97 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För det första vill jag säga att jag tycker inte att Anna Horn skall se det som negativt att två av regeringens medlemmar mycket aktivt följer det här arbetet. Att vi gör det beror just på att vi är medvetna om att olika frågor som vi har att bevaka hänger nära samman.

För det andra vill jag säga att projektet är av gammalt datum men att vi vid ministermötet i februari i år lyckades uppnå en överenskommelse om minskning av utsläppen. Det mötet var för övrigt ett svenskt initiativ, som jag tog för två år sedan och som jag förberedde med besök i alla Östersjöländer och förhandlingar med våra motparter, däribland Sovjetunionen.

Det är alltså något nytt som har tillkommit och som ger oss möjlighet att ställa krav. Det är ju uppenbart att fullföljandet av ett projekt av den här karaktären inte är förenligt med åtagandena i Helsingforskonventionen.

Jag vill än en gång försäkra att jag kommer att fortsätta att mycket mycket noga följa denna fråga, med alla de konsekvenser och sammanhang i övrigt som den har med den mycket glädjande och uppmuntrande utveckling som vi nu ser i Estland och övriga baltiska stater.

Anf. 98 ANNA HORN AF RANTZIEN (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka så mycket för det beskedet.

Det var inget klander jag framförde förut. Min förklaring till att jag ställde frågan till utrikesministern skall inte tas negativt. Som jag redan sagt, är jag väldigt glad över svaret och vill än en gång uttrycka min glädje över att statsrådet tar den här frågan på så stort allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1988/89:141 om återvinningen av papper

Anf. 99 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Eva Goës har frågat mig vad jag tänker göra för att förverkliga riksdagsbeslutet från år 1975, att hushållens tidningar och tidskrifter skall återanvändas samt hur skolorna skall kunna bli delaktiga i insamlandet.

Återvinningsgraden för tidningar i Sverige är ca 50 %. Detta innebär att vårt land har ett av de absolut högsta återvinningstalen i världen.

Insamlingen av returpapper har sedan år 1980 stadigt ökat från knappt 600 000 ton till över 800 000 ton under år 1988. Efterfrågeökningen har emellertid inte varit lika konstant och sedan år 1985 har vi ett insamlingsöverskott. Detta insamlingsöverskott håller dock på att försvinna och redan nästa år förutses ett underskott. Detta beror främst på att en ny tidningspappersmaskin, delvis baserad på returpapper, tas i bruk.

Den slutsats man kan dra är alltså att återvinningsöverskotten förväntas försvinna och ersättas av underskott. Det är viktigt att öka återvinningen av papper i Sverige. I detta arbete bör även skolorna delta. Det är därför viktigt att stödja informations- och upplysningsarbetet bland barn och ungdomar. Regeringen har, för bl. a. sådana ändamål, avsatt pengar för stöd till ideella barn- och ungdomsorganisationer och skolan.

Regeringen har även avsatt resurser som ger varje län möjlighet att anställa s. k. miljöresurspersoner med uppgift att stödja och stimulera miljöundervisningen i skolan. Det är min uppfattning att insamling av t. ex. papper och miljöfarliga batterier är konkreta projekt som ligger väl i linje med regeringens ambitioner att stärka miljöarbetet i skolan.

Anf. 100 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Tack så mycket! Jag är mycket nöjd med svaret, att det finns ett engagemang, att det skall satsas på eleverna och på miljöresurspersoner och att vi faktiskt samlar in 50 % av vårt papper.

Det är bara det att elever som har varit i kontakt med mig och som tagit egna initiativ att samla in papper på skolan har stött på patrull. De har fått höra att det inte är lönsamt att återvinna papper. De hade själva gjort i ordning ett källarutrymme, där man skulle samla in papper, och stod där med lång näsa. Det var inte lönsamt med återanvändning!

Vad de vill nu är naturligtvis att alla skolor skall delta i insamlingen av papper. Undervisningen i skolan blir inte trovärdig om inte eleverna får chans att praktiskt uppleva det som skolan skall lära ut. De har blivit uppmanade från naturvårdsverket att bli miljonärer. Jag har deras lunta här, där det står bl. a.: "Varje år slänger vi över en miljon ton papper i avfallet. Bara varannan tidning lämnar vi till kommunens insamling. Därför importeras returpapper från utlandet, kanske helt i onödan. För av konsumtionen på 222 kilo papper per person och år, hamnar 130 kg i soporna."

När de ringde runt fick de reda på att man importerade från Tyskland för att få returpapper!

Vad skall vi göra för att ge en bättre information så att allt papper kan användas, även skolornas? Jag har kontrollerat att motsvarande förhållan-

den inte bara gäller i Stockholms skolor utan även ute i landet. Uppmaningen att samla in papper gäller inte i skolorna.

Anf. 101 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det som Eva Goës beskriver är ett exempel på hur det definitivt inte får gå till. Jag möter sådant dess värre även på fler håll i landet. Jag brukar framhålla att kommunerna, och det är faktiskt kommunerna som har ansvar både för pappersinsamlingen och för skolorna – inte överallt sköter detta på det sätt de borde.

Eva Goës och jag kan väl ingå en pakt om att bedriva denna propaganda runt om i landet. Det behövs. Det är inte så bra som det borde vara överallt, men det finns alla möjligheter i världen att skärpa sig.

Jag har också exempel på kommuner som genom dåliga insamlingsystem försäkras sig om att få en viss pappersfraktion i det de eldar. Det är definitivt fel. Så skall det inte vara.

Sedan är det också så att de pappersbruk som köper in papper för att använda i sin produktion bedriver ett krig för att få bästa möjliga pris. I detta har de även använt fraktioner av importerat papper. Det är alltså ett utslag av hur kapitalismen fungerar i praktiken.

Därför är jag glad att kunna tala om att när Hyltebruk nu får i gång den nya maskinen kommer förhållandena att ändras till återanvändningens fördel. Det tycker jag är bra.

Anf. 102 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Jag skall gärna ingå en pakt.

För ett till tre år sedan var det mycket större insamlingsfrekvens av papper på skolorna. Men det har blivit hård press ifrån de företag som skall ta in papperet. De menar att det är dålig kvalitet, papperet är vaxat eller osorterat, det råkar ligga en katalog i pappershögen osv.

Jag tror att detta är rena rama utpressningen. Vad eleverna vill är att få besked om hur de skall sortera papper. Om detta behövs borde det gå ut på anslagstavlan i TV, statens naturvårdsverk borde ligga bakom det och det borde stå i de upplysningar som kommer från statens naturvårdsverk och som uppmanar dem att bli miljonärer. Det kunde också tas upp i annat sammanhang.

Kan vi från riksdagen stöta på statens naturvårdsverk och be dem lära människor i Sverige hur man sorterar papper, även i skolorna?

Anf. 103 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För det första vill jag tala om att just i Stockholm har man ett bra pris på det papper som går till återanvändning. Där borde det inte vara så här.

För det andra vill jag berätta för Eva Goës att statens naturvårdsverk nu har ett särskilt anslag för att bedriva direkt informationsverksamhet till skolorna.

Jag skall träffa ledningen för bl.a. naturvårdsverket i kväll. Jag skall tipsa dem om de praktiska informationer som här lämnats.

Det är en fin sak att ha som en del av miljöundervisningen i skolan att lära

sig hur man skall detaljsortera soporna inkl. även olika sorter av papper. Då kunde man vinna att barnen sedan går hem och lär sina föräldrar, och då mångfaldigas effekten.

Anf. 104 EVA GOËS (mp):

Herr talman! Det är som med bilbältena; det är barnen som påminner föräldrarna. Eleverna har upplevt att de hela tiden har stött på patrull. De har samlat in inte bara papper utan även glas.

De är förtvivlade. Och detta gäller just Stockholm, där de fått beskedet att det inte är lönsamt.

Det vet ju alla att det är lönsamt att återanvända. Om det inte är lönsamt är det fel i systemet, och då måste man se till att få avgifter och skatter på det som är miljöstörande.

Jag hoppas att vi kan slå ett slag för detta och att eleverna skall bli nöjda med att det blir upplysning både i TV, i skolorna och i radio. Det är viktigt att vi sorterar och att inte soporna går direkt till värmeenergi. De hade nämligen också fått som svar att det är bättre att elda upp papperet i Högdalen.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1988/89:151 om premien för skrotning av bilar

Anf. 105 Miljö- och energiminister BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Anders Castberger har frågat mig om regeringen snarast avser höja bilskrotningspremien.

Som Anders Castberger känner till höjdes bilskrotningspremien från 300 till 500 kr. den 1 april 1988. Denna höjning är en av de åtgärder som regeringen vidtagit för att komma till rätta med problemet att bilar i ökad utsträckning avställdes i stället för skrotades.

Regeringen följer utvecklingen och kommer att höja bilskrotningspremien eller vidta andra åtgärder när det visar sig nödvändigt.

Anf. 106 ANDERS CASTBERGER (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Birgitta Dahl så mycket för svaret på frågan. Men nu har vi alltså fått reda på att det i vart fall inte blir någon snabb och handlingskraftig insats för miljön på detta område. Det tycker jag är synd. Det är nämligen så att bilskrotpremien kan ha betydelse i minst tre fall.

För det första: Bilar som är uttjänta skall tas om hand av seriösa bilskrotare och inte hamna i naturen. Det är ett klart miljö- och naturvårdsproblem.

För det andra: Mer än en miljon bilar i landet är så gamla att de inte har katalytisk avgasrening och inte heller med någon reningseffekt kan utnyttja de möjligheter riksdagen beslutat om att ge dem möjligheter till, nämligen att montera katalytisk avgasrening i efterhand.

För det tredje: Av trafiksäkerhetsskäl borde äldre bilar, som inte uppfyller dagens tekniska nivå, snarast utmönstras ur trafiken, utan att för den skull hamna i naturen.

Bilskrotpremien har varit oförändrad i 13 år, från införandet 1975 till i våras. De 300 kr. som år 1975 skulle stimulera till en uppreisning i naturen är ju ynkliga 1988.

Nu säger statsrådet Birgitta Dahl att åtgärder kan komma när det visar sig nödvändigt. Då måste jag komplettera min fråga till statsrådet: Tycker verkligen inte statsrådet Birgitta Dahl att det är nödvändigt att höja bilskrotpremien nu?

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1988/89:125 om risken för rabies i Sverige

Anf. 107 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Maggi Mikaelsson har frågat mig om vilka åtgärder som jag har vidtagit samt vilka åtgärder jag ämnar vidta för att hindra rabies att spridas i Sverige.

Lanbruksstyrelsen har ansvaret för att leda och övervaka bekämpningen av smittsamma husdjursjukdomar. Lantbruksstyrelsen meddelar även de föreskrifter som behövs för att förebygga att det genom bl.a. införsel av djur kommer in smittsamma djursjukdomar till landet.

I samband med att rabies konstaterades i Finland beslöt lantbruksstyrelsen att införa fyra månaders karantänstvång för hundar och katter som kommer från Finland.

Enligt vad jag har fått veta föreligger det inte någon omedelbar fara för sjukdomsspridning till Sverige. Några särskilda bekämpningsåtgärder för vilda djur bedöms därför för närvarande inte nödvändiga. Givetvis kan ytterligare åtgärder bli nödvändiga om det visar sig att sjukdomen skulle få större spridning i Finland än den nu har. Lantbruksstyrelsen har beredskap för detta. Jag följer utvecklingen med uppmärksamhet.

Anf. 108 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag tror tyvärr att jordbruksministern något har missbedömt riskerna eller kanske inte har tagit hotet om rabies riktigt på allvar.

Rabies finns i dag i större delen av Europa, om vi nöjer oss med att se på den delen av världen. Man har i många länder försökt göra något åt spridningen av rabiessmittan, med det har visat sig att rabies tämligen konstant sprider sig ca 40–50 km per år. I dag finns rabies i sydöstra Finland och även på Kolahalvön, vilket är ett nog så stort hot.

Smittspridningen sker framför allt på två vägar: via tama djur och via vilda djur. När det gäller de tama djuren är det lätt. Man har infört karantänstvång, och det är bra. Om tama djur eventuellt skulle bli smittade av rabies märker man det mycket fort. Men när det gäller de vilda djuren är problemet betydligt större. Vilda djur som är rabiessmittade kan finnas lång tid i Sverige, innan man märker någonting av det.

Man kan t.ex. se på hur det var när rävskebbon kom till Sverige. Det första fallet av rävskebb kom 1976, och det var just i Västerbotten. Inom loppet av

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om risken för rabies i
Sverige*

några år fanns rävs-kabb i hela Sverige. Man lyckades inte hindra en spridning.

Jag tycker därför att det vore bättre att försöka göra någonting i förebyggande syfte. Jägarna, som nu är väldigt oroliga, är också av den åsikten. De har framfört förslag bl.a. om att man skulle få öka avskjutningen av räv och mårhund i kustlandet i Västerbotten och Norrbotten. Jag vill fråga jordbruksministern: Vore det inte bättre att göra någonting i förväg än att vänta tills vi eventuellt har rabies här?

Anf. 109 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Självfallet skall man göra förebyggande insatser. Det anser också jag. Mot bakgrund av vad lantbruksstyrelsen anser tror jag inte på det förslag som jägarna, och nu Maggi Mikaelsson, lägger fram. Det skulle tvärtom kunna få motsatt effekt. Om man satte i gång med en stor avskjutning av rävar i de områden som ligger nära finska gränsen skulle det kunna bli ett ekologiskt tryck från den finska sidan, så att det kom fler rävar över till Sverige. Jag tror inte att detta är en bra metod, och det tror man inte heller på lantbruksstyrelsen. Detta skulle vara att skapa ett vakuum av rävar i norra Sverige och därigenom bidra till att rävar från Finland kommer in i Sverige.

Däremot tror jag att vi är helt överens om den strategi som lantbruksstyrelsen har och som måste kunna sättas in fort, om det blir en spridning i Finland av rabies. Den strategin går ut på att sätta ut vaccinbeten i naturen. Det kan också bli aktuellt att direkt vaccinera djur och att genom t.ex. veterinärmedicinska anstalten analysera misstänkt sjuka djur osv. I första hand vill vi, om spridningen i Finland blir större än den är i dag, som förebyggande åtgärd sätta i gång att lägga ut vaccinbeten i de områden som är känsliga.

Anf. 110 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Det som jordbruksministern säger, att det om man tillät en större avskjutning skulle uppstå ett vakuum och djur från Finland skulle komma över, är ett vanligt argument. Man menar att spridningen då skulle gå snabbare. Men lantbruksstyrelsen har faktiskt skrivit att, förutom att man skall lägga ut vaccinbeten, önskemål sannolikt kommer att finnas om en decimering av i första hand rävstammen. Det är alltså ett av de sätt som finns.

Det är inte bara rävarna som utgör ett problem i detta sammanhang. Man vet också att mårhund troligtvis sprider rabies. Vi vet oerhört litet om mårhundens sätt att bete sig i vår natur. Det man vet är att det finns mårhund på Kolahalvön. Man tror att den kan vandra över till Sverige och att det är den vägen den har kommit till Sverige. Detta innebär att vi har en oerhört liten beredskap om vi skulle upptäcka rabies i Sverige i dag. Den skulle kunna finnas här, utan att vi vet om det. Jag skulle vilja fråga: Varför kan man inte vidta åtgärden att lägga ut vaccinbete redan nu i förebyggande syfte?

Anf. 111 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag menar att man skall lägga ut vaccinbete i förebyggande syfte och inte efter det att man har konstaterat att rabies skulle ha kommit till

Sverige. Lantbruksstyrelsen bedömer emellertid att detta inte är någonting vi behöver göra nu. Däremot skall man självfallet gå in med de åtgärderna när myndigheterna bedömer att det är lagom att göra det, om man konstaterar en spridning av rabieessmittan. Jag vill svara ja på Maggi Mikaelssons fråga om man skall vidta förebyggande åtgärder. Men lantbruksstyrelsen bedömer inte att det finns skäl att vidta sådana åtgärder i dag.

Anf. 112 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Herr talman! Jag har också konstaterat att lantbruksstyrelsen tyvärr inte gör den bedömningen i dag. Det är kanske synd.

Slutligen vill jag fråga om jordbruksministern har haft kontakt med jägarorganisationerna för att höra deras syn på saken och hur de bedömer riskerna. Från jägarhåll har man erfarenheter av hur det gick med rävska-ben. Jag tror att man skall ta den oro på allvar som jägarna i framför allt Västerbotten och Norrbotten känner.

Anf. 113 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Lantbruksstyrelsen har kontakt med jägarna. På denna punkt finns olika meningar. Avskjutning är ingen åtgärd man skall vidta innan problemet uppstår, för då kan ett ekologiskt tryck uppstå. Det är vad man anser på lantbruksstyrelsen, och det är också min mening. Det råder här delade meningar mellan jägarna och lantbruksstyrelsen.

Jag vill understryka att lantbruksstyrelsen har en hög beredskap på detta område. Det är alldeles självklart att man skall ingripa tidigt. Men man bedömer att åtgärder inte behöver vidtas i dag. Det skall vi kanske vara glada för.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1988/89:127 om skärpta regler för hyggesrensning före slutavverkning

Anf. 114 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Ove Karlsson har frågat mig om jag är beredd att medverka till att tillämpningen av skogsvårdslagen skärps på sådant sätt att ökad naturvårdshänsyn tas vid hyggesrensning före slutavverkning.

Enligt skogsvårdslagen skall hänsyn tas till naturvårdens och andra allmänna intressen vid skötseln av skog och skogsmark. Hur detta skall och kan ske framgår av skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd i fråga om skogsvårdslagen. Bland föreskrifterna behandlas också hyggesrensningens tillämpning. Föreskrifterna om hänsyn till naturvårdens intressen gäller oavsett om hyggesrensningen sker före eller efter själva slutavverkningen.

Men det är inte tillräckligt med föreskrifter och allmänna råd. Därför bedriver skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna en omfattande verksamhet med utbildning, information och rådgivning riktad till dem som arbetar i skogsbruket.

Jag är medveten om att det inte alltid tas tillräcklig hänsyn till naturvårds-

intressena. Med stöd av skogsvårdslagen kan stora krav ställas på skogsägarna. Inte minst gäller det kraven på tillämpad naturvårdshänsyn. Det är viktigt att hänsyn till naturvärden integreras i *alla* arbetsmoment, från slutavverkning till föryngringsåtgärder.

För att komma till rätta med bristerna i *tillämpningen* av skogsvårdslagen är det nödvändigt att alla som arbetar i det praktiska skogsbruket får möjlighet att lära sig ta naturvårdshänsyn. Det är viktigt att storskogsbruket ger sådana instruktioner till sin personal. Det är också en angelägen uppgift för skogsvårdsorganisationen att bedriva utbildning och rådgivning och genom direkta kontakter med skogsägarna framhålla betydelsen av ökad naturvård.

Anf. 115 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Jag tycker att vi har en bra skogsvårdslag, och jag har heller ingen kritik att rikta mot vare sig skogsstyrelsen eller skogsvårdsstyrelserna.

Orsaken till min fråga är att det allt oftare förekommer hyggesrensningar, innan avverkningarna har påbörjats. Det kan i för naturen känsliga områden vålla onödiga skador. Eftersom hyggesanmälan skall ske minst en månad innan slutavverkningen påbörjas, menar jag att det innan hyggesanmälan har skett inte borde få vidtas några åtgärder som kan hänföras till den planerade avverkningen. Jag tycker att hyggesrensning som sker före avverkning borde räknas in i begreppet avverkning och således inte ske innan hyggesanmälan har gjorts. När hyggesrensning sker före avverkning kan ju fall uppstå där obotliga skador inträffar i känsliga områden. Det är skador som lätt kan undvikas om samråd sker mellan dem som utför avverkningen och skogsvårdsstyrelsen.

När det gäller områden som ur naturvårdssynpunkt är känsliga anser jag att största möjliga hänsyn måste tas redan från början. Egentligen är en månad före avverkning – som hyggesanmälan skall ske – alldeles för kort tid. I känsliga områden skulle fyra till fem månader vara en lagom planeringstid.

21 § i skogsvårdslagen måste få mera tyngd redan i förberedelserna för och i planeringen av hur avverkningen skall ske. Den hänsyn som enligt 21 § skall tas till naturvårdsintressen förfelas lätt om inte hänsynstagandet sker redan vid planeringen av avverkningen. Om man skall komma till rätta med hänsynstagandet till naturvärden innan kalavverkningen sker, måste man på ett bättre sätt än nu kunna planera och i god tid göra hyggesanmälan. Hyggesrensning före kalavverkning borde enligt min uppfattning räknas till begreppet avverkning och således vara anmälningspliktigt.

Anf. 116 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag är överens med Ove Karlsson om att man inte i tillräcklig utsträckning tillämpar skogsvårdslagens bestämmelser. Därför krävs det mera av de åtgärder som jag nämnde i mitt svar. Det är alldeles klart att hyggesrensning skall undvikas på t.ex. lokaler med sällsynta växter. Instrumenten för att åstadkomma detta finns i skogsvårdslagen. Det är tillämpningen som behöver skärpas. Den naturvårdshänsyn som Ove Karlsson nämner skall tas vid alla skogsbruksåtgärder, även vid hyggesrensning. Det är viktigt

att den här debatten sker, så att det blir klart utsagt att myndigheten kan, om inte råd och anvisningar beaktas, gå ut med föreläggande vid vite beträffande känsliga områden. Den möjligheten måste man framhålla. Den har inte använts i någon större utsträckning. Om inte skogsägarna tar tillräckliga naturvårdshänsyn med utgångspunkt i skogsvårdslagen finns möjligheten till vite.

Man skall alltså icke hyggesrensa på små lokaler med sällsynta växter. Man skall undvika att hyggesrensa på berg, i kärr och myrar. Dessutom skall man lämna buskar och träd intill jordbruksmark, sjöar, vattendrag, vägar och bebyggelse, och man skall spara träd som sälg, rönn, en och därutöver även vildapel till vildbete, och man skall lämna boträd som aspar. Självfallet skall man inte hyggesrensa i närheten av t.ex. sällsynta eller hotade fåglars boträd. Det är bra att denna debatt kommer. Men jag hävdar att det är viktigt att understryka att detta handlar om vad som redan sägs i skogsvårdslagen, men att tillämpningen av den behöver skärpas.

Anf. 117 OVE KARLSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för förtydligandet. Det gläder mig att han tar upp dessa punkter och att de kommer in i riksdagens protokoll, så att de kan fungera som råd för dem som skall tillämpa lagen.

Det är glädjande att statsrådet i frågesvaret säger att det krävs utbildning. Jag är medveten om att det inte minst från Skogsarbetarförbundets sida har gjorts stora insatser för att utbilda skogsarbetarna i miljö- och naturvård. Naturligtvis skall man se till att alla som har med skogen att göra får ordentliga kunskaper. Men skall det som vi nu diskuterar ge bra resultat, måste de stora skogsbolagen ta ett större ansvar. De måste också informera sina entreprenörer. Dessa är nog stora bovar i dramat, som rör natur och miljö.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1988/89:130 om veterinärsituationen i Norrbottens län

Anf. 118 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Åke Selberg har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärder för att förbättra veterinärsituationen i Norrbottens län.

Det är riktigt att veterinärsituationen i Norrbottens län är alarmerande. Lantbruksstyrelsen har ansvaret för djurens hälso- och sjukvård och är chefsmyndighet för distriktsveterinärorganisationen.

Lantbruksstyrelsen har uppmärksammat problemet och arbetar, efter vad jag har fått veta, intensivt för att i samråd med berörda parter söka lösa den uppkomna situationen både på kort och på lång sikt. Bl. a. ägde ett möte rum i förra veckan mellan lantbruksstyrelsen och länsveterinären i Norrbottens län. Hos lantbruksstyrelsen bereds för närvarande olika alternativ som syftar till att förbättra arbetssituationen för distriktsveterinärerna i länet. Lantbruksstyrelsen kommer under november månad att föreslå konkreta förbättringsåtgärder.

Anf. 119 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret.

Anledningen till min fråga är den mycket besvärliga situation som för närvarande råder inom distriktsveterinärsorganisationen i Norrbotten. Det finns naturligtvis flera orsaker till denna situation. Men en viktig orsak är den arbetssituation som veterinärerna arbetar i. För närvarande samarbetar två distriktsveterinärer om jourverksamheten. Det s. k. tvåjournsystemet är vanligt i stora delar av glesbygden och i norra Sverige. Systemet innebär att varje veterinär har jour varannan vardagsnatt och helg. Detta i sin tur innebär att man har skyldighet att ena veckan vara tillgänglig 137 av veckans 168 timmar och den andra veckan 75 timmar. Jämför man med södra Sverige, finner man att man där kan ha tillgång till 3–4 veterinärer som ingår i journsystemet.

I Norrbotten finns 17 tjänster. Men man skall komma ihåg att dessa skall betjäna en fjärdedel av Sveriges yta. Detta leder ofta till mycket långa tjänstgöringspass. Endast 10 av de 17 tjänsterna är tillsatta. Då förstår var och en att situationen är ohållbar. Trycket blir alltför hårt på dem som innehar tjänsterna, och följderna blir att de lämnar länet. Konsekvenserna för länets djurägare är uppenbara. Lantbruket består ju till allra största delen av mjölkproducenter. Det rör sig alltså om den djurhållningsform som är mest beroende av en veterinär. Det har visat sig att lantbruksstyrelsen hittills inte har klarat denna situation.

Jag vill avslutningsvis tacka för det relativt positiva svaret. Jag hoppas att vi får en långsiktig lösning på detta problem.

Anf. 120 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag har själv tagit upp några av de viktigaste problemen som har lett till att det är en svår brist på veterinärer i Norrbotten. Man kan naturligtvis lägga till distriktens storlek och restider. Men givetvis är jourtjänstgöringen, som Åke Selberg har talat om, ett av de stora problemen.

De lösningar som man nu diskuterar kan vara av flera slag. Lantbruksstyrelsen är inte färdig, utan styrelsen vill ta kontakt med länsveterinären och distriktsveterinärerna i Norrbotten för att diskutera och försöka finna den bästa lösningen.

Bland de förslag som diskuteras finns flerveterinärstationer, där två eller flera veterinärer samarbetar, deltidstjänster som distriktsveterinär, fastare stationering till t. ex. Luleå samt förslag till hur vikariesituationen skall kunna lösas. Man arbetar intensivt, och det måste man göra därför att krisen är akut, som Åke Selberg beskrev. Man räknar med att om ett par veckor kunna lägga fram konkreta förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 121 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Mot bakgrund av ett enskilt ärende har Erling Bager frågat mig om jag anser att situationen i Libanon i dag är sådan att man kan utvisa människor som tidigare varit bosatta där.

Som Erling Bager vet så är jag förhindrad att diskutera enskilda ärenden i riksdagens kammare. Jag kan dock konstatera att de uppgifter Erling Bager redovisar i sin fråga inte utgör en fullständig bild av ärendet i fråga.

Mitt svar på Erling Bagers fråga är att det inte finns något generellt verkställighetshinder för utvisning av personer som varit bosatta i Libanon. Varje ärende måste bedömas för sig. I de enskilda fallen tas hänsyn till den svåra situation som råder i Libanon.

Anf. 122 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag hade hoppats på ett mera hoppgivande svar, men det blev det tyvärr inte, vilket jag djupt beklagar. FN:s flyktingkommission UNHCR uttalade sig redan för två år sedan mot att utvisa personer till Libanon under rådande omständigheter. Sedan dess har situationen inte på något sätt förbättrats.

Herr talman! Jag tycker det är orimligt att en person som i Libanon, precis som så många andra, sökt sig till en milisgrupp, tröttnat på situationen efter en tid och sedan sökt sig till Sverige för att där bygga upp en ny tillvaro, nu riskerar att sändas tillbaka till Libanon. Det är oerhört lätt att förstå att en ung statslös grabb som tagit ställning mellan olika milisgrupper fruktar för allvarlig förföljelse och för sitt liv om han tvingas tillbaka till dagens Libanon, inte minst när hoten kommer från Amalstyrkor och syriska styrkor. Jag vet att statsrådet inte kan kommentera ett enskilt ärende i riksdagen, men det exempel som jag tagit för min principfråga beskriver situationen för en ung människa som drabbats oerhört hårt. Först väntar han fyra år på uppehållstillstånd – en orimligt lång tid –, därefter fattas ett beslut om utvisning, och nu väntar han i häktet sedan cirka fyra veckor.

Genom att en del uppgifter inte lämnats ut kan jag inte ge en fullständig bild i fallet. Vännerna till pojken inom Majornas missionskyrka och EFS i Göteborg har fått en annan bild av denna person. Jag vill fästa statsrådets uppmärksamhet på att uppgifter som beskriver det här fallet kan vara felaktiga.

Jag vill återvända till frågan inte minst med tanke på FN-kommissionens ställningstagande: Kan det verkligen från svensk utgångspunkt finnas några omständigheter som kan motivera att en statslös person som tillhört en milisgrupp sänds tillbaka till Libanon?

Anf. 123 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill understryka att det förvisso är så att starka humanitära skäl i allmänhet talar mot utvisning till Libanon. Det kan dock i ett enskilt ärende finnas andra skäl som är starka mot att vederbörande asylsökande får stanna i Sverige.

Erling Bager sade att uppgifter kan vara felaktiga. Därför sker en mycket

noggrann prövning av varje enskilt ärende. Med utgångspunkt i de sakliga skäl som redovisas i varje enskilt ärende har regeringen att ta ställning. Som Erling Bager själv underströk kan vi inte diskutera innehållet i ärendena, men vi är som alltid väldigt intresserade av att få in all den information som finns att få i varje enskilt ärende. I det fall som Erling Bager diskuterar här har en granskning skett under lång tid. Jag kan därför försäkra att vi varit angelägna om att inhämta alla relevanta upplysningar i fallet.

Anf. 124 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt och påminna om en utvisning av några palestinska grabbar i april. Enligt den kontakt som jag haft med pojknas släktingar i dag har två av de utvisade grabbarna utsatts för misshandel och därefter försvunnit. Jag tycker att det är en allvarlig uppgift, som man bör kontrollera för att försöka få fastställt om den är riktig. Jag skulle vilja vädja till statsrådet Georg Andersson att vi från svensk sida inte utvisar personer till Libanon, allra minst personer som där varit inblandade i stridigheterna mellan olika falanger. Det är mycket lätt att föreställa sig vad som kan hända om de hamnar i fel grupp när de återvänder. Jag tycker inte att vi från svensk sida skall medverka till att sända personer dit där de kan utsättas för dödshot.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på fråga 1988/89:133 om kvinnornas arbetsituation inom den kommunala sektorn

Anf. 125 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Charlotte Branting har frågat mig om jag avser ta några initiativ för att förbättra kvinnornas arbetsituation inom den kommunala sektorn.

Bakgrunden till frågan är ett uttalande av Anna Hedborg i tidningen KTK-Rapport. Anna Hedborg, som är chef för Svenska kommunförbundets avdelning för kommunalpolitik, menar att bristen på arbetskraft inom den kommunala sektorn bör stimulera till ett aktivt jämställdhetsarbete och en uppvärdering och utveckling av många traditionella kvinnojobb.

Jag delar Anna Hedborgs uppfattning i denna fråga.

Som jämställdhetsminister har jag ett övergripande ansvar för jämställdhetsfrågor. Personalpolitiken i kommuner och landsting ligger däremot inte inom mitt eller regeringens kompetensområde.

Å andra sidan syftar regeringens jämställdhetsarbete till att påverka arbetsförhållandena inom olika delar av arbetsmarknaden. Som ett exempel vill jag nämna att 60 milj. kr. avsatts över statsbudgeten för att motverka ofrivilligt deltidsarbete. AMS har i samarbete med parterna utarbetat ett handlingsprogram för att komma till rätta med de personalrekryterings- och personalplaneringsproblem som finns i många kommuner och landsting.

Den kommunala sektorn är vår största kvinnoarbetsmarknad. Jag tycker det är viktigt att fortsätta att diskutera jämställdhetsfrågorna med företrädare för Kommunförbundet, Landstingsförbundet och de fackliga organisatio-

nerna på det kommunala området. Jag kommer därför att ta initiativ till nya sådana överläggningar.

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om kvinnornas arbets-
situation inom den
kommunala sektorn*

Anf. 126 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag vill tacka Margot Wallström för svaret och hälsa henne välkommen som jämställdhetsminister.

Bakgrunden till min fråga är en artikel i senaste numret av tidningen KTK-Rapport, där Anna Hedborg påpekar att kommuner och landsting nu har världens jämställdhetschans och att det är viktigt att vi tar den. Anna Hedborgs recept är bl.a. att kvinnojobben måste tas på allvar och göras till "riktiga arbeten" med en utvecklad arbetsorganisation, utvecklings- och karriärmöjligheter. Man måste erbjuda löner som inte är avskräckande.

Margot Wallström instämmer i Anna Hedborgs förslag, och jag kan också göra det i stor utsträckning. Men jag tycker att det viktigt att vi är litet mera konkreta. Om man gör vettiga besparingar på t.ex. en klinik, tycker jag att det vore rimligt att den berörda personalen skulle få vara med om att besluta hur pengarna skall användas i stället. Befordringsgångar, lönesättningar och arbetsordningar måste bli mindre stela – det är vi överens om. Kvinnoyrkena måste uppvärderas.

Då vill jag fråga Margot Wallström om hon är beredd att acceptera folkpartiets förslag om en parlamentarisk kommission som skall få till uppgift att utveckla ett rättvist utvärderingssystem för olika kvinnoarbeten och om hon är beredd att ge eget budgetansvar till sjukhus och kliniker i större utsträckning.

Detta räcker ändå inte. Varför vågar inte Margot Wallström släppa loss kvinnornas kreativitet fullt ut genom att bryta de offentliga monopolen, som i praktiken fungerar som näringsförbud för kvinnor?

Anf. 127 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Det som Charlotte Branting tar upp om besparingar som görs, befordringsgångar och en del annat är direkta kommunala och landstingskommunala uppgifter. Den erfarenhet som jag har från Värmland säger att sådant arbete ständigt pågår. Vad jag förstår är det inte jag som skall svara på hur det arbetet skall fortgå, utan det är en kommunal fråga i allra högsta grad. Vad vi från statens sida kan göra och det jag kan hjälpa till med är naturligtvis att driva de här frågorna vidare, utifrån vad som har sagts t.ex. i jämställdhetspropositionen. Det gäller också att ta upp hur det ser ut med arbetsmiljön inom de kvinnodominerade arbetsområdena osv. Detta sker, och vi har också avsatt projektpengar så att man skall kunna gå vidare på de här områdena. Dess värre har vi inte särskilt många ansökningar från kommuner om sådana projekt, men de är välkomna med ansökningar.

Jag har inte hunnit ta ställning till folkpartiets förslag om en kommission – det måste jag vara ärlig och säga. Jag får väl med det snaraste se på vad förslaget skall innebära. Just nu kan jag inte ge något besked på den punkten.

Anf. 128 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Beträffande det sista hoppas jag på ett positivt besked när Margot Wallström har studerat vårt förslag. Det handlar om att få upp

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

*Om kvinnornas arbets-
situation inom den
kommunala sektorn*

kvinjolönerna i de typiska kvinnojobben, och det är vi, vad jag förstår, överens om.

Sedan måste jag försöka få ett svar på frågan på vems sida Margot Wallström står. Är det på samma sida som de socialdemokratiska landstingsledamöterna i Kopparbergs och Östergötlands län, som har trotsat den officiella partilinjen och släppt fram privata alternativ, eller är det på samma sida som Bengt Lindqvist, som har uttalat sig bl.a. i Kommunalarbetarförbundet och beklagat att socialdemokraterna har ett kluvet ansikte beträffande privatiseringsfrågan och där han har krävt en mer enad front mot sådan privatisering? Det handlar faktiskt om att kvinnor skall få större möjligheter att välja på arbetsmarknaden. Det hoppas jag att jämställdhetsministern vill verka för.

Anf. 129 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Om jag får göra en prioritering vill jag säga att det som är viktigast just nu är att hitta en förnyelse beträffande kvinnoarbetena både på den statliga sidan och beträffande kommuner och landsting inom t.ex. vårdsektorn. Det anser jag är mest angeläget att göra inom kommuner och landsting beträffande de jobb som finns i dag.

Vad jag har kunnat märka är det också från detta håll som kraven kommer om att få mer att säga till om, om nya former för arbete, arbetsorganisation och arbetstid osv. Det arbetet har påbörjats och måste fortsätta.

Jag tycker inte det är tid nu att diskutera privatisering som någon generell lösning på dessa problem. Låt oss i stället gå vidare inom kommuner och landsting och även på det statliga området med de här frågorna.

Anf. 130 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Jag beklagar att Margot Wallström tydligen inte kan tänka sig att gå vidare också beträffande de privata alternativen. För oss i folkpartiet handlar det inte om endera vägen, utan det är viktigt att vi väljer både en inre reformation och en yttre reformation. Det är viktigt inte minst med tanke på att vi fram till år 2000 skall tillsätta 10 000 tjänster för vårdbiträden t.ex., och att vi skall ha möjlighet att uppnå målet full behovstäckning beträffande daghemsplatserna.

Vad är det för fel, Margot Wallström, om tre förskollärare vill slå sig samman och driva ett privat daghem? Varför skall de inte kunna få statsbidrag till det?

Anf. 131 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Såvitt jag kan förstå har Charlotte Branting nu vänt på hela steken. Utgångspunkten var faktiskt att det i det arbetsmarknadsläge som råder just nu finns en verkligt god chans att förnya det som är "kvinnojobb" inom kommuner och landsting. Den chansen bör vi ta – det har jag instämt i. Jag tycker det är viktigt.

Nu kommer i stället en diskussion om att privatisering skall vara en annan väg att gå.

Jag tycker att vi skall använda det här tillfället, när arbetskraft efterfrågas, till att förnya kvinnojobben, göra dem meningsfulla och utveckla dem i enlighet med vad vi hittills har varit överens om.

Anf. 132 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Vi kan vara överens beträffande den ena delen – det förstår jag, men för att kunna nå resultat för kvinnorna och beträffande det som utträttas i dag på den kommunala sidan anser vi från folkpartiet att det också behövs en utökad privat sektor, och då måste man ha med det i diskussionen när man tar upp den här frågan.

Vad är det egentligen för skillnad, Margot Wallström? Vi har privata tandläkare i dag. Varför kan vi då inte tänka oss privata sjukgymnaster? Varför skall inte sådana kunna få statligt stöd i samma utsträckning som tandläkare?

Anf. 133 Statsrådet MARGOT WALLSTRÖM:

Herr talman! Det är inte bättre med kvinnors villkor inom den privata sektorn. Kvinnors villkor är faktiskt lika dåliga vare sig arbetsgivaren är privat eller kommunal.

Jag tycker nog att vi nu närmar oss gränsen för vad den här frågedebatten skall handla om. Jag tycker också att jag har gett svar beträffande hur jag tycker att prioriteringarna beträffande arbetet bör vara. Vi skall, precis som sades i frågan, ta chansen att driva jämställdhetsarbetet vidare inom den kommunala sektorn och även på den statliga sidan.

Anf. 134 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Herr talman! Om det är så att kvinnor får alternativ att välja mellan – två olika arbetsgivare – blir kvinnornas situation bättre också inom den kommunala sektorn, tror vi. Vi tror att de får större möjligheter till bättre löner och bättre arbetsvillkor också inom den kommunala sektorn genom att de kan välja arbetsgivare.

Sedan vill jag bara anknyta till de 60 miljonerna för ofrivilligt deltidsarbete. Jag tycker det är mycket bra att de pengarna finns, men tyvärr har de inte utnyttjats så mycket. Man har inte fått kännedom om dem i någon större utsträckning. Jag hoppas att Margot Wallström nu tar initiativ och ser till att vi kan komma från det ofrivilliga deltidsarbetet. Självfallet är jag inte motståndare till ett frivilligt deltidsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

36 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till valprovsningsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Göran Ericsson (m), Hägersten, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 28 oktober 1988 sedan Beatrice Ask (m) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Till ersättare har utsetts Mikael Odenberg, Stockholm, Carl-Erik Skårman, Bromma, Henrik S Järrel, Stockholm, Birgitta Wistrand, Uppsala, Carl Erik Hedlund, Stockholm, Peeter Luksep, Farsta, och Anna Lillichöök, Stockholm (alla m).

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen.

Stockholm den 27 oktober 1988

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

37 § Till kammarkansliet hade inkommit följande ansökan om entledigande:

Jag avsäger mig uppdraget som suppleant i justitiekottet fr.o.m. den 27 oktober 1988.

Stockholm den 27 oktober 1988

Ulf Melin

Framställningen bifölls av kammaren.

38 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1988/89:47 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.

Skrivelse

1988/89:43 med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål under år 1987

39 § Anmäldes och bordlades

Förslag

1988/89:8 Fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag om teckning av aktier i en penningmarknadscentral samt hemställan om medel på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1988/89, m.m.

40 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1988/89:9 om dödsboäggande och samäggande av jordbruksfastighet m.m.

1988/89:L3 av Allan Ekström (m)

1988/89:L4 av Karl-Gösta Svenson (m) och Anders Andersson (m)

1988/89:L5 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:L6 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)

1988/89:L7 av Ulla Orring m.fl. (fp)

1988/89:L8 av Ove Karlsson (s)

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 26 oktober

1988/89:38 av *Jan Hyttring* (c) till finansministern om de regionala museernas verksamhet:

Inflation och lönekostnadsutveckling under senare år har alltmer urholkat läns museernas ekonomi. I ett läge med starka krav på prioritering från kommuner och landsting på hur tillgängliga ekonomiska resurser skall utnyttjas har ofta de kulturella anslagen fått vidkännas minskningar i syfte att frigöra resurser för andra ändamål. Samtidigt är dessa medel ofta förhållandevis små i jämförelse med de krav på budgetnedskärningar som ställs. Detta förhållande innebär att medan vinsten för huvudmannen är liten, så är effekten mycket betydande för den kulturella institution nedskärningen drabbar.

Mot denna bakgrund blir de statliga regionmuseibidragen allt viktigare för att verksamheten vid läns museerna skall kunna upprätthållas. Kompletterande finansieringar genom sålda tjänster, insamlingar och försäljningar kan knappast bli av en sådan omfattning att de skall kunna överta en del av den grundläggande finansieringen av verksamheten. Inträdesavgifter och andra typer av avgifter till läns museerna kan ifrågasättas av principiella skäl, samtidigt som det ekonomiska utbytet torde bli ringa för läns museet.

De krav på ökad och vidgad verksamhet som framdeles kommer att ställas på läns museerna och de positiva uttalanden som finns från statsmakternas sida om vikten av kulturella satsningar borde förplikta.

Det är enligt min mening nödvändigt att det tidigare uppställda målet om 25 s.k. grundbelopp/museum snarast nås. Detta skulle ge en avsevärd resursförstärkning till samtliga läns museer. Därutöver bör möjligheter införas som medger att särskilda tilläggsbelopp kan ges för vissa klart angivna kulturella satsningar.

Många läns museer arbetar också i dagsläget i otillräckliga och otillgängliga lokaler. Bristen på ekonomiska resurser omöjliggör nödvändiga ny-, till- och ombyggnader. Staten har ett övergripande ansvar för att verksamheten bedrivs på ett tillfredsställande sätt, och någon form av statligt investeringsstöd för dessa ändamål borde införas för läns museer och andra regionala kulturinstitutioner.

Med anledning av vad som ovan anförts vill jag fråga finansministern:

Kan statsrådet redogöra för regeringens principiella syn på införande av olika former av avgifter vid läns museerna?

Avser regeringen att på något sätt medverka till att de ekonomiska resurserna för de regionala museernas verksamhet förbättras?

Meddelades att följande frågor framställdes

den 26 oktober

1988/89:154 av *Magnus Persson* (s) till bostadsministern om saneringen av s.k. sjuka hus:

En rad framstående experter har på senare tid alltmer högljutt engagerat sig i den allmänna debatten om golvspacklets olägenheter i boendet.

Oenighet råder om huruvida hittills vidtagna åtgärder kan råda bot på eländet. Många förespåkare har helt andra lösningar än utbyte av spackel i syfte att eliminera de sanitära olägenheterna. Inte minst bland de boende kan man finna djup oenighet om hittills vidtagna åtgärder är korrekta eller ej och om de är tillräckliga.

På grund av den alltmer inflammerade pågående debatten och den oenighet som råder om vilka åtgärder som bör vidtas är det av yttersta vikt att en ordentlig problemanalys görs i avsikt att få klarhet i hur saneringen av sjuka hus bör ske. Inte minst viktigt är att få ökad kunskap, eftersom fastighetsägarna nästan undantagslöst kan väntas begära statliga lån för att åtgärda bristerna.

Jag vill med anledning av det nu anförda ställa följande fråga:

Vilka konkreta åtgärder avser bostadsministern att vidta för att öka kunskapen om hur saneringen av s.k. sjuka hus bör genomföras?

den 27 oktober

1988/89:155 av *Birger Schlaug* (mp) till utrikesministern om åtgärder för att befria en i Irak fängslad svensk:

Djupt chockad har jag tagit del av det öde som drabbat Wolfgang Granlund som fängslats i Bagdad, dömd för svart växling och "stämpling mot staten".

Wolfgang Granlund har suttit snart två år i irakiskt fängelse utan att regeringen tycks ha gjort någonting. Granlund är dömd till 20 års fängelse. Tystnaden i Sverige har varit total. Själv trodde jag till för några få dagar sedan att fallet var löst – att regeringen gjort det som anstår en regering som vill ha någon heder i behåll: sett till att svensken kommit hem.

Min fråga till utrikesministern är:

Vad har regeringen gjort för att hjälpa Granlund ut ur det helvete han i dag befinner sig i?

Vad tänker regeringen göra?

1988/89:156 av *Maria Leissner* (fp) till kommunikationsministern om åtgärder mot pornografisk service via televerkets videotext:

Prot. 1988/89:16
27 oktober 1988

Pornografisk service är en av de tjänster som televerket erbjuder sina kunder genom videotextsystemet.

Telefonsex, pornoveller och sexkontaktannonser saluförs sålunda av ett statligt affärsdrivande verk.

Avser kommunikationsministern vidta några åtgärder för att stoppa denna verksamhet?

Meddelande om frågor

1988/89:157 av *Agne Hansson* (c) till socialministern om pensionärers rätt till avgiftsfri sjukhusvård:

Regeringen föreslår att det avgiftsfria året som pensionärer med hel ålderspension i dag har rätt till vid sjukhusvård skall avskaffas fr.o.m. år 1989. Förslaget är särskilt utmanande ett år då regeringens tredje vägenpolitik lett till lönehöjningar för näringslivets direktörer med i genomsnitt 30 %.

Regeringsförslaget om att avskaffa friåret kommer att drabba alla pensionärer i landet väldigt olyckligt. Särskilt hårt och orättvist slår förslaget mot glesbygdsregioner där åldersstrukturen är ogynnsam.

Kalmar län är det län i landet som har störst andel pensionärer vilket gör att förslagets konsekvenser blir särskilt kännbara för Kalmar län. Pensionärerna behöver friåret för att känna sig trygga. De har rätt att behålla sin bostad under tiden de vistas på sjukhus upp till ett år, och de kan återvända till sitt eget hem när de blir friska. Med regeringens förslag att avskaffa friåret har de flesta pensionärer inte råd till det.

Med anledning härav vill jag fråga socialministern:

Vilka motiv har regeringen för att lägga fram ett förslag som slår så hårt och orättvist mot vissa redan hårt utsatta områden som exempelvis Kalmar län?

43 § Kammaren åtskildes kl. 17.40.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren